

DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA

0

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtek — Posamezna številka 15 din — LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 330 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 amer. dolarje — TEKOČI RACUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70/3-24

Stev. 5 (463)

LETO X.

NOVO MESTO, 5. FEBRUARJA 1959

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA Časopisno podjetje -Slovenski poročevalec- v Ljubljani

S PLENUMA OKRAJNEGA KOMITEJA ZKS NOVO MESTO

SINDIKALNI DVE TRETJINI URESNIČEVANJE NAŠE POLITIKE

Okrajni komite ZKS je razpravljal o osnovah okrajnega družbenega plana za leto 1959 — Za novega sekretarja OK ZKS je izvoljen Franc Pirkovič-Čort, novi člani sekretariata OK: ing. Jože Legan, Franc Šešinc in Ludvik Kebe — Sprejeto načelo: nobenega odstopanja od »dveh tretjin«

V sredo, 28. januarja, se je v Novem mestu sestal plenum okrajnega komiteja ZKS, na katerem so pregledali in sprejeli osnove družbenega plana okraja za 1959 ter kadrovsko-organizacijske spremembe v OK ZKS. Plenuma sta se udeležila tudi člana Izvršnega komiteja OK ZKS Vida Tomšič in Viktor Avbelj; oba sta sodelovala v razpravi.

Tri načela so bila predvsem upoštevana pri sestavljanju osnov letošnjega okrajnega družbenega plana, je v začetku utemeljevanja poudaril referent Franc Pirkovič, ko je član OK ZKS seznanil z glavnimi pokazatelji nadaljnje razvoja gospodarstva v okraju: nova razdelitev dohodkov, upoštevanje vseh novih predpisov in realno planiranje. Predlog plana je vsklajen z republiškim planom in z načrti gospodarskih organizacij. Z ozirom na nizko razvitost proizvodnje v okraju je relativno visok, saj predvideva porast bruto proizvodnje za 11 odst.

in povečanje narodnega dohodka prav tako za 11 odstotkov. V kmetijstvu predvideva letošnji plan povečane proizvodnje za 6,6 odst., v trgovini za 17,2 odst., obrti za 19 odst., medtem ko bo v gostinstvu predvidoma za 4,5 odst. manjši od lanske realizacije. Povečati naj bi se delež proizvodnje in izvozu; v industriji, podjetjih za 10 odst., iz kmetijstva za 27 odstotkov in v gozdni izdelki za 12 odst. Medtem ko je lani delovna storilnost v okraju padla za en odstotek, jo bo treba letos povečati za 10 odst., če ne bomo bili kos nalogam, ki so pred nami. Dosledno upoštevanje plačevanja po učinku dela bo moralo letos uvesti v okraju 55 večjih podjetij. Osebnostna strošnja mora letos narasti za 6,5 odst., medtem ko bo šlo 20 odst. več sredstev kot lani za dvig življenjske ravni. Več sredstev ljudskih odborov in gospodarskih organizacij bo šlo za razvoj trgovine, obrti, gostinstva, šolstva in za gradnjo stanovanj. Zoroženje investicij v korist najracionalnejših naložb, ki naj dajo hiter in visok proizvodni učinek, bo pri tem osnovno vodilo.

Tovariš Pirkovič je zalem navedel vrsto števil iz posameznih poglavij družbenega plana, ki bodo predmet razprave na seji OLO sredi tega meseca. V celoti kažejo, da je plan napet in da bo zahteval zlasti vso pozornost pri uresničevanju večje storilnosti in prehodu na plačevanje po učinku. Fizičen obseg industrijske proizvodnje se mora letos dvigniti za 15,8 odst. Medtem ko novih podjetij letos ne bomo ustanavljali, bo šlo v rekonstrukcije 8 podjetij; Elektrarna Brestanica (nov turbogregat), Rudnik Kandžarica (dograditev vpadnika), Opekarna Brežice (sušilnice),

Tovarna zdravil KRKA (novi prostori), BELT (dopoln. strojne opreme), MOTO MONTAŽA (dograditev proizvodne hale), Tovarna papirja in celuloze DJURO SALAJ (razšir. proizvodnje z obratom za beljenje celuloze) in NOVOLES (nov obrat za proizvodnjo vezanih plošč).

Za uresničenje plana bo nujno potrebna krepka pomoč organizacij

V razpravi po referatu tov. Pirkoviča je sodelovalo več članov komiteja. Načelji so vprašanje »zaostalosti Dolenjske« (Nadaljevanje na 2. strani)

Senovo in Štirinajsta

Ljubljanka in ponos slovenskih partizanov — XIV. udarna divizija je pozim leta 1943/44 v nezadržanem zalezu krenila na Štajersko. Nemški okupator, ki se je čutil popolnoma varnega, je bil iznenaden. Štirinajsta je predirala, padale so postojanka za postojanko. V noč od 8. na 9. februar leta 1944 so zapokale puške in zaregljali mitraljezi na Senovem. Senovski rudnik je pomenil za Nemce mnogo v takrat že močno skrahiranem rajhu. Brestaniška elektrarna jim je dajala elektriko. Štirinajsta je Senovo osvobodila in nadaljevala zmagovito pot. Nemce je, ko so se zbegnili od nenadnega napada mala opomogli in se vrtili v Senovo, kakšno razdejavanje. Rudnik je bil popolnoma uničen, vse naprave v njem demontirane. Med prebivalstvom po vaseh na Bohorju in Kozjem je zažarel ponos. Plamen boja se je razvil, zmaga Štirinajste je bila kot osvetoželo veter.

fantje in rove in se pozdravljajo s starim rudarskim pozdravom: »Srečno! Senovo ni več črni rudarski revir. Svetlo je celo leto svetlo kot marsikatero drugo mesto.

Ziviljenje teče naprej, Senovčani delajo se združujejo in udeležujejo v raznih organizacijah, gojejo in igrajo na odrih. Pomenujejo se, kaj bodo gradili jutri. Kako malo kažejo so zrasli s svojo občino in so kona družina. Ob levi strani ceste proti rudniku stoji spomenik. Kakor obelisk se dviga v zrak, na črni ploški so vklesana imena padlih. Siva zgrbljena starka, mati padlega partizana, obstoji včasih pred njim. Njene oči so suhe, vse solze je že izklokala. Kdo ve, kje leži njen sin? Padel je, toda vseeno živi naprej. V novih stavbah, v vlakih premoja, ki drdajo po tirihi proti brestaniški postaji, v veselim vrisu otrok in pomenu fanta z dekletom. V vsem tem je tudi njega. V vsem tem je del Štirinajste in spomin nanjo, spomin na vse, ki so padli.

Lepšega spomenika, kot delo, ki opravlja iz dneva v dan, Senovčani niso mogli postaviti.

(Na sliki: rudniška separacija na Senovškem po napadu XV. udarne divizije 8. februarja 1944. Več berite v občinskem prazniku Senovega na 3. 5 in 7. strani današnje številke)

TUDI NAJMLAJŠI...

Zveza društev prijateljev mladine v jubilejnem letu

Da tudi ta organizacija pripeva svoje delež k letošnjim slavljem, je bila pred dnevi sklicana izredna seja okr. odbora ZDPM. Na seji so sprejeli več sklepov. Med drugimi je organizacija utrdila dosedanja društva na terenu in ustanovila še nova na Vinclju in Semiču ter poživila dejavnost v Mirni peči in Črnomlju. Posvetili bodo več pozornosti osnovanju občinskih zvez DPM, ki razen v Vidmu-Krškem še ne delajo nikjer v okraju. Komisija za vzgojo staršev bo razširila dejavnost šole za starše izven Novega mesta, zlasti v večja središča kot Metliko, Črnomelj, Brežice, Žužemberk, Trebnje in Krško. Občinske pionirske komisije, ki jih bomo morali v tem letu utrditi, pa bodo imele skrb, pripraviti skupaj z ostalimi organizacijami, ki imajo povezavo s pionirji, večje prireditve in nastope. Tako bodo tudi letos šahovska tekmovanja v odredih, občinih in v okrajnem merilu. Fizkultura bo dala svoj prispevek s tem, da bodo prirejena po odredih in šolah tekmovanja v mnogobojni in malem rokometu ter nato še v sektorjih za naslov sektorskega in okrajnega prvaka. Izredno veliko pionirjev bo zajelo glasbeno-pevske tekmovanje pion. zb. zborov, ki bodo pripravili nastope doma v odredih in v občini in v okrajnem me-

ritu, ko bo pred 25. majem vsak pion. pevski nastop na Gramu. Nič manjše pomenje pionirjev-tehnikov. Čisto se za pr. javili pri svojih odredih in teh kroških za VI. republiško in okraj. tekmovanje LT. Seveda bodo ustanovljene še razne sekcije zgodovinskega študija, razen tega pa aktivni predavatelji, ki bodo iz vrat vidnih političkov, borcev in komunistov Dolenjske. Ti bodo našim pionirjem pripovedovali na pohodih in ob tabornih ognjih o dnevih borbe in ustanovitve Partije ter SKOJ.

Tak bo dan Zveze druš. prij. ml. mladine novomeškega okraja ob letošnjem visokem jubileju naše Partije.

-ji-

Priprave na 8. marec

Praznovanje letošnjega mednarodnega dneva žena bo potekalo v prav posebnem vzdušju; postavljen je v okvir prireditve ob 40. obletnici ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije.

Prva taka proslava v okraju je že bila 25. januarja v Črnomlju. Večje slavje za 8. marec pripravljajo mešičko žensko društvo na Suhorju, kjer bodo odkrili ploščo v spomin na žensko konferenco med NOB.

Dan borbenih žena praznujemo letos povsod, na vasi, v tovarni in v mestu. Praznujemo ga v duhu proslav ob 40. obletnici ustanovitve naše Partije, ki je posvečala borbi za osvoboditev žene vso skrb in dosegla tudi na tem področju zmago.

Slavko Dokl — predsednik OK LMS

Na prvi seji novoizvoljenega okrajnega komiteja LMS so pretekli teden izvolili za novega predsednika mladinske organizacije našega okraja tov. Slavko Dokla, tekstilnega tehnika iz Novega mesta. Tovariš Dokl je bil doslej zaposlen v tovarni NOVOTEKS, od 1. februarja dalje pa je profesionalni delavec v mlad. organizaciji.

VREME

ZA CAS OD 5. DO 15. FEBR.:

Nestalno, s pogostimi snežnimi padavinami. Sredi februarja jasno s hudim mrazom ponoči. V. M.

AVTO CESTA VABI

Ceprav nas je zadnje dni — na veliko veselje otrok seveda! — spet malo pobelilo, razmišlja mladina novomeškega okraja o letošnji akciji na gradnji avto ceste v Srbiji in Makedoniji. Ze 1. marca, torej že dobre tri tedne, bo odpotovala iz našega okraja VI. MDB »Katje Rupena« na delovišče v Srbijo. 120 kmečkih fantov in deklet bo nadaljevalo lani začeto delo mladine našega okraja. Spet bodo pesmi ob tabornih ognjih v bratski Srbiji in Makedoniji družile srca mladega rodu naših narodov v delu na velikem objektu BRATSTVA IN ENOTNOSTI. Več o načrtih naše mladine berite na 8. strani današnje številke!

Sindikati v Črnomlju:

skrb za delovnega človeka in povečanje proizvodnje na prvem mestu

To je bil glavni poudarek v poročilu in razpravi na plenumu sindikatov v Črnomlju. Iz poročila predsednika upravnega odbora sindikalnega sveta je bilo razvidno, da so se sindikalne organizacije v podjetjih in ustanovah resno ukvar-

jale s tem, da bi izboljšale življenjske pogoje delovnih ljudi in povečale storilnost dela. Predsednik zbora proizvajalcev ObLO, tov. inž. Peternel je v razpravi zlasti poudaril, da je ena izmed osnovnih nalog sindikalnih organizacij, da izkoristijo zlate rezerve, ki tičijo v zonskih kmečkih delih, košnji oranju in trgatvi. Podjetja imajo v tem času največji odstotek obolevnosti delavcev.

gubljajo pri delu na svojem posestvu, v podjetju pa ne dajo tistega delovnega učinka, kot ga da delavec, ki je zaposlen samo v podjetju. Za delavce, ki so potrebni zdravniške pomoči, naj bi v Črnomlju ustanovili ambulanto, kjer bi delavec res prejel zdravniško pomoč in se čimprej usposobil za delo. Opaža se, da boleznj pogosto nastopajo ob sezonskih kmečkih delih, košnji oranju in trgatvi. Podjetja imajo v tem času največji odstotek obolevnosti delavcev.

Plačevanje delavcev po enotni proizvodni je bilo ena izmed osnovnih poudarkov v poročilu in plodni razpravi.

Jože Skof

DO 2. FEBRUARJA: 1403 NOVI NAROČNIKI

Akcija podaljšana!

Od 1. januarja do 2. februarja letos so si naročili DOLENJSKI LIST 1403 novi naročniki. Ker okrajno glasilo SZDL v novopriključenih občinah še vedno ni povsod poznano, podaljšujemo na željo organizacij in posameznikov zbiranje novih naročnikov do konca februarja. Vsi novi in stari naročniki bodo lahko sodelovali v velikem novoletnem nagradnem žrebanju.

Uspeh zbiranja novih naročnikov je doslej takle:

Občina BREŽICE	212 novih naročnikov
Občina SENOVO	73 novih naročnikov
Občina SEVNICA	282 novih naročnikov
Občina VIDEM-KRŠKO	132 novih naročnikov
Stari del okraja	541 novih naročnikov
Razne pošte v FLRJ	143 novih naročnikov
Inozemstvo	29 novih naročnikov

Prve štiri številke so razprodane. Naročnino bodo začeli pobirati pismonoše ta teden (za prvo polletje 1959 — 300 din).

Nove nagrade

so vam pripravila nekatera naša znana podjetja. Se vedno je čas, da se vključite v veliko novoletno nagradno žrebanje DOLENJSKEGA LISTA

- V žrebanju bodo prispevala: Mizarska produktivna zadruga, Sevnica — Klubsko garnituro (mizico in 2 stolčka) — »DANA«, destilacija alk. pijač v Mirné — 5 litrov svojih znanih proizvodov — Rudnik Kanžarica pri Črnomlju — 1 tona premoga kosovca in 2 tona premoga orehovca — »IMPERIAL«, tovarna čokolada in likerjev, Videm - Krško — 1 kg jedilne čokolade — 1 kg lešnikove čokolade — 3 kg deserta (rogličkov) — Rudnik rjavega premoga Krmelj — 2 tona premoga — Novomeška opekarna Zalag — 2000 zidakov — Kmetijsko gozdarsko posestvo Novo mesto — 6 metrov drv — Seznam dobitkov še ni zaključen! Če Dolenjskega lista še nimate, si ga takoj naročite, da boste tudi vi deležni žrebanja, v katerem bodo sodelovali vsi stari in novi naročniki, ki bodo pravočasno poravnali polletno naročnino (300 din).

V Moto montaži imajo bife

Sredi januarja letos so v Moto montaži odprli bife za prodajo malice delavcem. Doleži so delavci kupovali malico posamezno v novomeških trgovinah. Pobudo za ustanovitev takega bifeja je dala sindikalna podružnica in prispevala iz svojih prihrankov hkrati potrebna sredstva za začetni »obratni kapital«. Delavski svet in upravni odbor tovarne sta predlog takoj podprla. Delavci zdaj lahko kupujejo malico, ne da bi zapustili tovarno. Bife jim nudi po nabavnih cenah razne mesne izdelke, vse mlečne izdelke novomeške mlekarne in brezalkoholne pijače.

To pa je le zaslina rešitev. V Moto montaži razmišljajo namreč tudi o obratni menzi. Težave so le s prostori. Potegujejo se za prostore bifeja »Gorjanci« ob Zagrebski cesti. Menza bi delavcem nudila enolončni po 35 do 45 din ter tudi obed in večerjo. Da bi ceno ostalih obrokov kar najbolj znižali, razmišljajo o samopostrežbi. Vendar menza v omenjenih prostorih ne bi oskrbovala le delavcev iz Moto montaže, ampak tudi one iz Kovinarja, Opremalesa in še katerega podjetja. Bila bi torej nekakšna centralna delavska menza za podjetja na kandidatski strani Novega mesta. Zaradi raznih težav je vse to še vprašanje bodočnosti. Razveseljivo je predvsem to: lani smo štel na prste podjetja, ki so imela urejeno družbeno prehrano, letos pa bomo, kot je videti, kmalu štel tista, ki družbene prehrane ne bodo imela urejene.

Sindikalni dve tretjini - naša politika

Dosedanji sekretar Jože Borštnar odhaja na novo dolžnost v republiškem predsedstvu Zveze sindikatov Slovenije

(Nadaljevanje s 1. strani)
ske, problem dela po normah (dozaj dela šele 43 odst. delavcev v okviru po normah), primere obnavljanja pri prehodu na merjenje delovnega učinka in plačevanja po učinku dela (moramo šele vse proučiti) itd., čeprav od čakanja ne bo haska ne napredka) kot tudi razno vprašanje prekvalifikaci-

organizacij na terenu. Brez te krepke pomoči in stalnega vsklajevanja vseh sil ne bo mogoče uresničiti nalog s področja kooperacije in ustanjanja socialističnih odnosov na vasi. Resen problem s tega sektorja je učvrstitve državnih posestev, ki niso zaokrožene gospodarske enote (razen nekaj izjem). Perreži so problemi v prometu s kmetijskimi pridelki in anarhija v neljalni trgovini. V sklepanju pogodb je vse preveč gluhih ušes pri uravah KZ. Ne moremo biti zadovoljni tudi s skrbjo za dvig socialistične zavesti, ker zaostaja družbeno - politično - ekonomsko izobraževanje, zlasti med delavci.

Vso prednost in pomoč nagrajevaju po učinku!

Tovariš Viktor Avbelj je v razpravi k družbenemu planu omenil pomen dveh sindikalnih akcij, ki sta pravzaprav naši skupni akciji in nalogi:
1. borbo, da v proizvodnji dosežemo prek nagrajevaja po učinku dela kar največje uspehe in povečano razvoj življenjske ravni, ter
2. akcijo »dveh tretjin« za življenjsko raven.
Ta načela, je dejal tovariš Avbelj, so sestavni del naše gospodarske politike v zvezi, republiki, okraju in občini in

akcija je sestavni del našega bodočega razvoja. Ne gre za to, da bi politične organizacije ti dve sindikalni akciji samo podprli, temveč jih morajo smatrati za svoje.
Nagrajevanje po učinku dela je zdaj izredno važna naloga in prav na občinskih sindikalnih konferencah je treba o tem še posebej razpravljati. Podpreti je treba vsa stremjenja, ki gredo za tem, da se uvede nagrajevanje po učinku. Pri tem ni treba izgubljati časa z vprašanji: kako? Kje? Podpreti je treba videti glavno nalogo v tem, da uvedemo merjenje delovnega učinka, kjer je to le mogoče. S tem bo tudi razdeljevanje sredstev drugačno kot je to dozdaj. Če bi n. pr. v Celulozi uvedli dosledno nagrajevanje po učinku dela, je nadaljeval tov. Avbelj, ne bi prišlo do tega, da med letom samo linearno delijo 4 do 5 nadpiat. S tem lahko delavca samo pokvarimo, če ni delitve pravična z ozirom na njegov delež v celotni proizvodnji oz. uspehu kolektiva.

Dve tretjini za standard in različna pojmovanja o njihovi porabi

Akcija dveh tretjin ni nobena sindikalna izmišljotina, je dejal tovariš Avbelj, saj je ta usmerjenost za tako delitev sredstev znana že dalj časa. Gre za materialno silo, ki lahko da predvsem v proizvodnji večje rezultate. To je konkretizacija naše politike in je zato v bitvu naša skupna akcija, ki ji morajo dati podporo politične organizacije kot oblastveno-upravni organi.
Seveda pa se ti 2/3 različno postavljajo v raznih krajih. Gre za dve tretjini čistih ostankov sredstev. Toda če je treba ti 2/3 v Novem mestu drugače razumeti kot v Ljubljani ali Kranju, pa je le vprašanje. Ocena tega namreč ne more biti odvisna od analiz gospodarskega aparata, niti ne od tendenc gospodarskih organizacij, še manj pa od ljudi, ki imajo čez noč zelo velike želje in bi radi spet gradili nove objekte za proizvodnjo in pod. Ocena o uporabi teh mora izhajati samo iz poštenih presoje: ali se te želje realne ali ne

letu je sodelovala tudi tov. Vida Tomšič, ki je med ostalim dejala, da je treba sredstva iz okrajnega fonda ali občinskih skladov v te namene deliti javno prek Socialistične zveze. Vsi prizadevi naj se sestanejo in sredstva dobe po članstvu in delu, ki ga v resnici opravljajo. To pa mora biti zelo jayno in vsi naj se pri tem oglasijo. Dve tretjini predstavljata standard, kamor štejemo tudi šport in telesno vzgojo. Zato vsega tega ne joremo obestiti samo na proračun, temveč tudi na podjetja, saj gre za življenjsko raven članov njihovih kolektivov.

Spremembe v okrajnem komiteju

Zaradi odhoda dosedanjega sekretarja Borštnarja na novo delovno mesto v Republiški svet sindikatov Slovenije so na plenumu soglasno izvolili za novega sekretarja OK ZKS tov. Franca Pirkoviča — Corta. Razen tega so kooptirali v okrajni komitej ZKS dva nova člana: ing. Jožeta Legana (uslužbenca Okrajne uprave za gozdarstvo, ki se je pred kratkim po končan študiju vrnil v Novo mesto), ter Franca Setinca, častnikarja Slov. poročevaca in doslej člana obč. komiteja ZKS v Trbovljah. V sekretariatu OK ZKS so član plenuma nato izvolili tri tovariše: ing. Jožeta Legana, Franca Setinca in Ludvika Kebetla.

Nevoizvoljeni sekretar OK ZKS Novo mesto: Franc Pirkovič-Cort

Od teh 2/3 ne smemo odstopati, saj konkretno vemo, da ima Novo mesto pereče probleme v življenjskem standardu svojih ljudi. Če jih bomo odlagali in dajali prednost industrijski izgradnji, bomo ta vprašanja spet odložili in bodo leta 1960 še bolj pereča!
Politične organizacije zato ne smejo dopustiti lahkega odstopanja od tega načrta. Sredstva, ki ostanejo po obveznih razdelitvah, vložimo v prvi vrsti predvsem za resničen dvig življenjske ravni.

Tovariš Avbelj je dal nato v razpravi še nekaj pripomb glede investicij v letu 1959, govoril je o napredku v novomeškem okraju, u katerem govore vsi podatki, da se lahko proizvodnja razvija tu hitreje kot drugo v Sloveniji. To veliko pomeni in prav zato bi se morali zediniti za stališče:
Družbeni plan okraja je treba vskladiti s smernicami zveze in republiškega plana. Za od začetka leta je treba vlagati tudi vse sile v pravečasnno uresničevanje vseh nalog in dolžnosti, ki jih imajo podjetja do skupnosti.

Pomoč družbenim organizacijam: po delu in številu članstva

V razpravi o sredstvih za družbene organizacije v tem

letu je sodelovala tudi tov. Vida Tomšič, ki je med ostalim dejala, da je treba sredstva iz okrajnega fonda ali občinskih skladov v te namene deliti javno prek Socialistične zveze. Vsi prizadevi naj se sestanejo in sredstva dobe po članstvu in delu, ki ga v resnici opravljajo. To pa mora biti zelo jayno in vsi naj se pri tem oglasijo. Dve tretjini predstavljata standard, kamor štejemo tudi šport in telesno vzgojo. Zato vsega tega ne joremo obestiti samo na proračun, temveč tudi na podjetja, saj gre za življenjsko raven članov njihovih kolektivov.

V soboto — seja OLO

V soboto, 7. februarja, bo v Novem mestu redna seja okrajnega ljudskega odbora, na kateri bodo izvolili novega predsednika OLO; dosedanjí predsednik Franc Pirkovič je prevzel delo sekretarja OK ZKS. Na seji bodo sprejeli tudi odlok o gradbenih okoliših v okraju ter rešili več upravno - pravnih zadev.

Nepredvidnost

19. januarja popoldne sta J. P. Kmet iz Stranovca in A. S. M. Malega Cirknika podirala bukev. Ker je bil nanjo že od lani obesen podgazan hrast, je ta (ko sta bukev podžagala) padel na Janeza za Papeža, ki je zaradi poškodb na mestu umrl.

— ZLATO POROKO sta praznovala v soboto zakonca Janez Kastrevc in Ana Kastrevc, rojena Janc, kmetovalca iz Velike Bučne vasi. Na matičnem uradu v Novem mestu ju je odbornik Avgust Jazbinski prilerčno pozdravil in nagovoril, izročil listino o zlati poroki in denarno nagrado ObLO, po slavlju pa sta bila zakonca s pričama pogoščena. V življenju sta imela 7 otrok. Dva fanta sta jima padla kot partizana v bojih za svobodo naše domovine, K lepemu prazniku — tudi naše tople čestitke!

— MLADNCI V VIDMU-KRSKEM bodo letos sodelovali v prostovoljni delovni akciji pri urejanju ceste skozi mesto. Prevzeli bodo ureditev enega odseka. Razmišljajo tudi o padalskem tečaju in ustanovitvi poveskega zbora.

— »TEHNIKA« V ČRNOM-LJU je nova poslovalnica trg. podjetja POTROŠNIK in ima na zalogi razna motorna kolesa, živalne stroje, kolesa, radijske sprejemnike, električni material in podobno blago, ki ga došlej v Črnomlju ni bilo moč kupiti.

— TRETJI TELEVIZOR v Novem mestu je postavljen v mladinski sobi v stari gimnaziji. Tako bodo mladinci in pionirji le dobili že dolgo objubljenne društvene prostore za pionirsko knjižnico, sestanke, tečaje, predavanja, skupno gledanje televizije in ostalo družabnost.

— PRI SEVNIŠKI POSTA. Ji je zgradilo Gozdno gospodarstvo iz Brežice sušilnico za oglje. Natranja dela so končana, zunanja bodo pa do maja.

»Zverina« uničuje poljske pridelke

Sredi januarja smo pričeli sklapati pogodbe za kooperacijsko proizvodnjo hibridne koruze na področju kmetijske zadruge Brežice. Odsli smo v vasi, ki leže zahodno od železniške postaje Brežice. To so Sentenart in Gor. Sentenart, ime vasi Gor. Sentenart je novo, oziroma ta kraj se je večkrat imenoval Tiergarten ali Zverinjak, kar izhaja iz časa, ko je v tem kraju še brežički trof Atenski gošnji divjačina. S krčenjem gošnje ravnitja so nastale sčasoma kmetijske povr-

šine, dobre njive in travniki. Iz zasekov pa vasi. Zaledje še vedno tvori veliko ravninsko gozdno področje Vrblina, v kateri po pripravedanju domačim živim zverina. To skupno ime so dali srnam in fazanom, ki jim delajo škodo na poljih, ker jim uničujejo pridelke. Srne obero s kolov ves filoz. Jedo mlade buče, uničujejo koruzo jeseni pa se pasejo po žitih. Ljudje so zelo nezadovoljni. Mnogi so dobili seme in gnojila v kmetijski zadruzi in se vključili v pogodbeno pro-

izvodnjo, sedaj pa pravijo, da bodo poškodovani posevki onemogočili rentabilno proizvodnjo. Manjše ali večje skupine srn so njihov stalni gostje, tudi sedaj v zimskem času, ko je zapadlo nekaj snega. Zbrabijo se okoli kozočev, jedo na celo tropine, ki jih ljudje odmetavajo pri izganjanju. Največja skupina je štela kar 22 glav.

Prav tako je a fazani. Ti pulijo posejano koruzo še potem, ko je že za ped vsoka in tako pridejo do zrnja, kasneje, ko je mlečna, jo pa spet občidejo. Fazani prihajajo v teh zimskih dneh na dvorišča in si delijo hrano kar s kokosmi. Pridelek koruze se je v zadnjih letih zmanjšal na razmeroma velikih področjih, na mnogih njivah kar za tretjino; jeseni je kalj kažejo mesta, kjer je bil vsajen filoz. Učinkovitih za-

ščitnih sredstev zoper divjačino ni; če jo preženejo z ene njive, gre na drugo. Tudi mnoge tožbe z lovci so bile neuspešne, ostala je le jeza oskoldancev in posmeh lovcev. Škoda je velika, vsota za povračilo, še je priznana pa ne krije niti zamujenega časa, ko si ljudje lažejo pravice.

Take tožbe smo slisali, ko smo šli od hiše do hiše in razmišljali, ali se ne bo delala škoda v bolj ali manj velikih hibridnih koruzah, ki so bodo sejali kmetje v kooperaciji s kmetijsko zadruzo. Stalež grnjaji in fazanov bi moral biti tak, da ne bi ogrožal kmetijske proizvodnje, ki je gospodarsko pomembnejša kot lovski šport, s katerim se ukvarja le neznatno število prebivalstva.

Jamski les čaka na spravilo v jamo senovškega rudnika

Otroci - proč od eksploziva!

28. decembra lani je našel H. L. iz Breznika pri Dragatuši, star 8 let, okvir s petimi naboji za italijansko puško. S starejšim bratcem sta nabore vrgla v ogenj. Od eksplozije je bil starejši poškodovan na enem očesu.
23. januarja sta J. L., star 18 let, in I. P., star 14 let, oba iz Vapče vasi pri Semeču, našla staro italijansko bombo. Tretji mladoletnik - 17-letni J. M. — je rekel, da jo zna demontirati. Zaradi nepravilnega ravnanja jim je bomba eksplozirala in 2 izmed navedenih dekvoj močno poškodovala. Ker so takšni primeri pogosto ponavljajo, naj bi šolska vodstva in starši znova posvetili temu vprašanju več pozornosti! Otroke je treba nenehno opozarjati in jih prikazovati nevarnost, predvsem pa težke posledice, ki jih lahko doletijo pri nepravilnem ravnanju z eksplozivom.

Več previdnosti — ma. j tožb

7. januarja je neznan storilec na Glavnem trgu v Novem mestu ukradel možko dvokolo, last L. S. iz Novega mesta. Ko je dvokolo ponudil nekomu v prodajo, je bil

to toliko previden, da ga je letimiral.
13. januarja ponoči je iz osebnega avtomobila na Glavnem trgu v Novem mestu neznan storilec ukradel 2 usnjene aktovki, fotoaparata, električni brivski aparat, 4000 dinarjev gotovine, nekaj brišac, 2 pidžami in usnjene rokavice. Obe vozili sta bili nezaklenjeni. Predmete je ukradel E. R. iz vasi Ivanje, okraj Leskovec, ki je bil pozneje prijet.
Tatvine so zakrivil tudi lastniki k s svojo neprevidnostjo, saj sta bili dvokolo, kot osebni avtomobil nezaklenjeni. Na ta način dajemo posameznim potepuhom priložnost za krajo. Gospodnje marsikje pušajo perilo, ki ga sušijo preko noči obeseno na prostem.
Če bomo bolj previdni, bodo tožbe o tatvinah prenehale, razen tega pa bomo tudi olajšali delo organom javne varnosti, ker je prav iskanje storilcev manjših tatvin najbolj zamudno in težavno delo.

Pijan je zmr. il

V noči od 17. na 18. januarja se je J. J. iz Kota pri Semeču, star 53 let, močno opil in zavlekel na skedenj spat. Zaradi vinjenosti in iscrpanosti je zmrlnil.

Obvestilo

Okrajni ljudski odbor, Okrajna uprava za gozdarstvo, obvešča vse lastnike gozdov, ki nameravajo sekati v sečni sezoni od 1. oktobra 1959 do 31. marca 1960, da je redni rok za vlaganje prošnje za sečno dovoljenje od 1. januarja do 15. marca 1959.
Prošnjo je treba vložiti v obliki izpolnjenega obrazca pri kmetijski zadruzi, v katere območju leži gozd. Vsi zahtevani podatki v obrazcu morajo biti štíljivo in natančno izpolnjeni (tudi parcelna številka).
Lastnike gozdov, potrošnike lesa za domačo uporabo opozarjamo, da bo potrebno za večje količine tehnično lesa, odkazanega za domačo uporabo, predložiti gradbeno dovoljenje, da bo les prost gozdne takse.

OKRAJNA UPRAVA ZA GOZDARSTVO

5 DOB STIRIDESETLETNICI KOMUNISTIČNE PARTIJE JUGOSLAVIJE

REVOLUCIONARNO GIBANJE NA DOLENJSKEM V LETIH 1918 DO 1941

FRANČEK SAJE

To vlogo bi morala odigrati Jugoslovanska socialna demokratska stranka (JSDS) Ker pa je bila v rokah reformističnih oportunistov, se je v usodnih časih znašla na strani — meščanskih strank.

Na jugoslovanski socialistični konferenci v Zagrebu 6. oktobra 1918 sta JSDS in Socialdemokratska stranka Hrvatske in Slavonije sklenili, da bosta stopili v posamezne narodne svete oziroma v osrednji Narodni odbor ter tam uveljavljaj svoj socialistični načela. Socialdemokratska partija Bosne in Hercegovine pa je na tej konferenci nasprotovala sodelovanju z meščanskimi strankami, ker je menila, da je prišel trenutek »bankrota buržoazne družbe in začetka odločilnega boja proletariata za socializem«. (Soc. gibanje v Sloveniji, str. 367 in 489.)

Po tem sklepu je JSDS stopila v Narodni svet v Ljubljani, nato pa tudi v deželno vladno, kjer je paktilarala s klerikalno in liberalno stranko. Umetno razmnoževanje šibko

Vendar je v JSDS iz dela nekdajne opozicijske »socialistične omladine« že tedaj nastala revolucionarna levica, ki pa zaradi svoje šibkosti ni imela nikakršnega vpliva na reformistično vodstvo JSDS. Iz tega jedra se je kasneje razvil komunistično gibanje v Sloveniji.

Ustanovitev Socialistične delavske stranke Jugoslavije (komunistov)

Na Hrvatskem je bila levica precej močnejša. Na partijski konferenci Socialdemokratske stranke Hrvatske in Slavonije konec januarja 1919 je desnica za svojo reformistično resolucijo, ki je med drugim naglašala, da je »med boljšeštvom in socialno demokracijo nepremisljiv jezi, prešla 59 glasov. Za revolucionarno resolucijo levice pa je glasovalo 39 delegatov. Akcijski odbor levice je prelomil stike z desničarsko večino in pooblastil srbsko socialdemokratsko partijo, da sklicje kongres» združitev.

Srbska socialdemokratska partija je preklmila stike z reformistično II. Internacionalno in odredila svojega delegata za ustanovni kongres komunistične III. Internacionalne v Moskvi marca 1919. Ze 10. januarja 1919 je

dosegla načelen sporazum o združitvi s Soci. aldemokratsko partijo Bosne in Hercegovine. Konec februarja je Srbska socialdemokratska partija pozvala vse socialistične organizacije v državi na kongres zedinjenja, ki je bil predviden od 20.—22. aprila v Slavnskem Brodu. Ker pa je buržoazna vlada prepovedala kongres v Slavnskem Brodu, je bil v Beogradu.

V dvorani hotela »Slavija«, ki so ga razušile nemške bombe 6. aprila 1941, na danšnjem trgu Dimitrija Tucovića v Beogradu, je od 21. do 23. aprila 1919 zborovalo 431 delegatov iz vseh jugoslovanskih pokrajin razen iz Slovenije, kjer so JSDS imeli v rokah desničarski reformisti. Kongres je bil velika manifestacija revolucionarnega razpoloženja jugoslovanskega proletariata in njegove želje za enotnostjo.

Kongres je sprejel resolucijo, imenovano »podlago združitve«, v kateri je rečeno, da je »prvi jugoslovanski socialistični kongres soglasno sprejel naslednje kot podlago za združitev: I. Ime nove stranke je: Socialistična delavska stranka Jugoslavije (komunistov) ... »(Kongres) i zemaljske konferencije KPJ. str. 10.)

S tem je delavske gibanje v Jugoslaviji doseglo najvišjo točko in z manjšo zamudno dobilo svojo revolucionarno komunistično stranko, svojo enotno partijsko organizacijo h kateri se je aprila 1920 pridružio tudi okrepilno levo krilo slovenske JSDS.

Formiranje komunistične Delavske socialistične stranke za Slovenijo

Slovensko delavstvo na okupiranem Primorskem, organizirano v JSDS, je na konferenci 6. aprila 1919 v Trstu pod vodstvom Ivana Regenta soglasno sprejelo načela in taktiko ruske proletarske revolucije ter se odločilo za revolucionarno komunistično

smer. Ti revolucionarni socialisti so nato pomagali tudi pri krepitvi levice v ljubljanskem delu JSDS.

JSDS je na izredni konferenci 13. aprila 1919 v Ljubljani na priklac levice in centra v svoji resoluciji sicer zahtevala odpoklic dveh svojih poverjenikov iz deželne vlade, kar pa Anton Kristan in Albina Prepeluh kot voditelja desnega krila v JSDS nista izvedla. Hkrati je resolucija na zahtevo desnice opozarjala, »da sedanji čas ni ugoden za skrajne korake delavskih mas« (Soc. gibanje v Sloveniji, str. 378—381, 499.) Predstavnik JSDS so 10. maja 1919 sklenili s klerikalno in liberalno stranko sporazum, snaj prenehala strankarski boji v časopisu, na shodih in v zasebnem življenju. (»Slovenec« 11. V. 1919.)

Dne 20. in 21. julija 1919 je bila prva splošna stavka v Jugoslaviji, ko se je naš delavski razred pridružil mednarodni protestni stavki z geslom: »Proč roke od Sovjetske Rusije in Sovjetske Madžarske!« Čeprav je bil poziv na štrajh izdan le dva dni pred, so delavci — od prvoga do zadnjega stavkall. Vsa industrija je mirovala. Le železniški osebni promet je na račun tovrnega prometa vzdržal redne vlake ... Stavka je pokazala, da je naš proletarijat dobro organiziran in discipliniran, da se zanesemo lahko nanj, kadar bo treba le drugačnih akcij ... » (Demokracija» 1919, str. 136.)

Končno je 28. julija 1919 izšla »Balkija«, socialopolitična revija z geslom: »Proletarci vse države, združite se!« Bila je prvi slovenski komunistični časopis, ki je v proglasu na slovensko ljudstvo dejal: ... »Duh časa nas je rodil in v duhu časa bomo živeli, s Teboj in za Teboj! Prižij smo — s Teboj vred do spoznanja, da je hočemo biti svobodni, se moramo sami osvoboditi, sami strgati verige, ki nam ubijajo duh, vklepajo telo, nas gulijo do krvi ...« Pristajši »Balkija« so začeli pri-

režati shode po delavskih središčih, toda buržoazna deželna vlada jih je kmalu pozaprla.

Avgrusta 1919 je slovenska socialistična revija »Demokracija« kronila »na novo pot, na pot, kjer hodj danes revolucionarni proletarijat vsega sveta ... V uvodnem članku smo jasno povedali, da se priznavamo h komunističnim idejam ...«

Vodstvo JSDS je 22. julija izključilo iz stranke dva glavna pristajača komunistične Internacionalne, kar je 8. septembra 1919 odobrila tudi zaupniška konferenca JSDS v Ljubljani.

Zatem je 11. oktobra 1919 izšel nov komunističen list »Vstajenje«, ki je zahteval združitev slovenskih socialistov s Socialistično delavsko stranko Jugoslavije (komunistov). Lovro Klementič, doma iz Sentivida pri Stični, ki se je iz Sovjetske Rusije avgusta 1919 vrnil domov, pa je v imenu levega krila JSDS izdal 20. oktobra proglaš slovenskim socialistom pred XI. zborom JSDS novembra 1919.

Čeprav je leva opozicija v socialdemokratski stranki na Slovenskem imela v jeseni 1919 že večino krajevskih organizacij JSDS v svojih rokah in tudi večino na njenem XI. kongresu, je na kongresu zmagalo — desno krilo. To se je zgodilo, ker so Lovra Klementiča in druge voditelje levice tedaj aretirali. Zaradi tega je desnici s pomočjo centra uspelo izigrati levo krilo in zadržati svoje vodstvo JSDS.

Levica ni hotela izvesti zasepa v JSDS, ker je želela, da ostane slovenski proletarijat enoten. Desničarsko vodstvo JSDS pa je vse bolj krejlo svoj absolutizem. Na seji 22. februarja 1920 je dala načelnstvu JSDS pooblastilo, da sme razpustiti vsako krajeveno organizacijo, ki se ne bi pokoravala njenim sklepom.

Tončka Majcen SPOMINI NA BORBO

Začetek mojega dela za OF na terenu Klenovik-Malkovec

V februarju 1942 sem se vrnila iz Zagreba v domači kraj. Brat me je takoj vključil v delo. Spominjam se, da sem najprej dobila nalogo za zbiranje hrane in živilskih kart od kmetov...

V tem času so bili že postavljeni zaupniki po vaseh. Spominjam se iz Zagradca Janeza Povšeta in Pavla Markelja. Slednji je kasneje postal zagrozen belogardist. V Klenoviku je bil zaupnik Janez Rodič...

Prvo srečanje s partizani sem doživela konec marca 1942. 30 partizanov iz tretje čete Dolenjskega bataljona je prišlo podnevi čez Klenovik v Zagradec, Zelela sem, da bi jih čimprej videla. Odšla sem na studenec po vodo in med potjo srečala štiri partizane...

V marcu in aprilu 1942 smo delali skupno z aktivisti Pepijem Blatinikom iz Lakenca, Mesojednikom iz Čevleca, z Jožetom Jermančičem, Karlom Forte, Rezko Udovc, Francem Janežičem, Ivanom Borštner in Tonetom Borštnerjem...

Marca ali prve dni aprila 1942 sem šla z bratom na Krsinjvrh do Tončke Rešetave. Tovarišica Rešetava je bila begunka; tja je pritežala z vso družino ob nemški selitvi iz Radeč...

Dober začetek

Kako dela aktiv članov Zveze komunistov pri Zadržnem posestvu MATIJA GUBEC v Leskovcu pri Krškem

Aktiv ZK pri Zadržnem kmetijskem posestvu »Matija Gubec« v Leskovcu pri Krškem se redno sestaja. Na svojih sestankih sprejemajo koristne sklepe in predloge...

Svoji sindikalni podružnici so pred kratkim predlagali, naj izvedejo predavanja za polkvalificirane delavce. Vsem tistim, ki so že opravili izpite za polkvalificirane sadjarje, bodo povišali plačo...

Na njihovo posestvo bodo prihli praktičanti iz šoštanjske kmetijske šole, ki naj bi se polovico delovnega časa ukvarjali z različnimi opravili in prejemali za to plačo kot ostali ne-kvalificirani delavci...

Vsi delavci, ki se bodo odločili za delo v sadjarstvu, bodo morali obvezno obiskovati strnjena sadjarska predavanja, ki jih bo pripravila sindikalna podružnica. Vsi tisti pa, ki se bodo odločili za mehanizacijo...

Delavci omenjenega posestva so ugotovili, da je v zsmernem času učinek dela delavcev gradbenega podjetja »Pionir«, pred-

vsem zidarjev in tesarjev, majhen. S svojo majhno produktivnostjo slabšo vplivajo na nekatere delavce zadržnega kmetijskega posestva. Zato je aktiv ZK predlagal, da omenjeno podjetje preneha z deli vsaj toliko časa, dokler se vreme ne izboljša...

predavajo v aktivu mladih združnikov. Program bodo razširili, tako da ne bo govora le o lončnicah in kunchih. Čprav aktiv ZK pri združnem kmetijskem posestvu »Matija Gubec« obstaja le nekaj mesecev, je že dosegel lepe uspehe...

Ob robu Mirne, pod Radovnico, le čez noč zrasla kaj čudna zgrada. Deset opečnih stebrih, pokritih s pisano streho. Stavba je mlčna vaba za radovedneže in je pritegnila tudi mene. Upravno — obrtno posloje, mi je pojasnil delavec ob samokoinlecijski apna.

V pogovoru s predsednikom upravnega odbora tov. Franjom Bevcem, sem postavil tudi dve vprašanji. Prvo je bilo: »Kaj si obetate letos v gradbenem obrtništvu v vaši občini, posebno v novi združeni občini, glede na zvezni družbeni plan za leto 1959?«

»Čprav je v zveznem družbenem planu gradbeno obrtništvu precej poudarjeno, v našem podjetju le ne moremo pričakovati velikih sprememb. Kaj bo prinesla združena občina, pa še ne vem.«

»Kako je pri vas s parolo »dve tretjine in kaj nameravate storiti za izboljšanje delavčevih življenjskih pogojev?«

»Povedati moram, da smo podjetje bavalizirali. vendar lahko vseeno govorimo o tej paroli. Kolektiv se je namreč odločeval vsem prejemkom preko tarifnega pravihka, sredstva pa vložil v posloje.

Z zbora ZB v Birčni vasi

Predsedno nedeljo so dali obračun o svojem delu člani ZB v Birčni vasi. Delo organizacije v l. 1958 je bilo dokaj plodno. Organizacija šteje 108 članov, ki so uredili pa Ruperč vrhu grobišča borcev, padlih v NOB. Odbor je organiziral tudi komemoracijo 1. novembra na dan mrtvih in se dve prireditvi s kulturnim sporedom.

Na občnem zboru so nekateri člani želeli pojasniti, čemu ni bilo sprejeti na letovanje nekateri otroci borcev in aktivistov. Navzoči zastopnik obč. odbora ZB Janez Zupančič je povedal, da ni tega kriv obč. odbor, ampak okrajni odbor ZB, ki je vodil organizacijo tega, pa ni mogel ustreči vsem, ker je bilo premalo denarja.

Nad 60 milijonov za kmetijstvo v občini Črnomelj

V naši občini se bodo letos investicije v kmetijstvu znatno povečale, saj bodo znašale nad 60 milijonov dinarjev. Ta sredstva bodo uporabljena za obnovo hmeljnih nasadov, gradnjo sušilnice za hmelj in nabavo kmetijskih strojev. Precejšnji del teh sredstev bo uporabljenih za kultiviranje stelnikov.

Člani so tudi obravnavali pritožbo Sušteršičeve z Lakovnice, ki hoče na vsak način prejemati pokojnino za pokojnim možem, ki je bil likvidiran zaradi sovražnega delovanja v času NOB. Ko so braji njeno pritožbo, so bili člani silno ogroženi nad njenimi lažnimi trditvami in odločeno so zahtevali, da se jo mora poklicati na zagovor zaradi lažnih navedb.

Po izvolitvi novega odbora so sprejeli načrt za delo v letu 1959, in sicer bodo postavili na grobišču ploščo z imeni padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja, osnovali komisijo za zbiranje zgodovinskih podatkov iz časa NOB, imeli dve prireditvi in organizirali proslavo 4. julija in 1. novembra.

Seminar za vodstva mladinskih aktivov

Občinski komite LMS Novo mesto je pred dnevi organiziral trodnevni seminar za vodstva mladinskih aktivov iz novomeške komunne. Obiskovalo ga je okoli 35 mladincev in srednješolcev, delavcev in kmetov. Na seminarju so predavali politični delavci o naslednjih temah:

Vodenje dokumentov v aktivih LMS. Kulturno prosvetno delo med mladino. O vodenju sestankov. Kaj mora voditi predavatelj in slušatelj. Petletni načrt razvoja gospodarstva FLRS. Gospodarski problemi novomeške komunne, Pomen delovnih akcij in njihova organizacija. Program Zveze komunistov. Vloga Jugoslavije v svetu in naša zunanja politika.

Spomenik padlim borcem, talcem in žrtvam fašističnega nasilja na Senovem

Vzgleden kolektiv

Obiskali smo »Remontovce« na Mirni

Ki ga vidite pred sabo. Tu bo skladišče, delavnica in upravni prostor, kar nujno potrebuje. Naši fantje dobro vedo, da ni ves dvig življenjske ravni v eni ali dveh plačah. Pri našem delu in ob razpoložljivih sredstvih je prvi človek. Zanj skrbimo, kako bo živel jutri, kako pospešiti storilnost dela in mu s tem zagotoviti večje prejemke. To pa nas vodi k različni proizvodnje.

Lepo člije so si postavili skromni remontovci. Vodstvo kolektiva celo razmišlja, kako bi s svojimi skromnimi sredstvi organizirali tople obroke v delovnem času.

Kv.

Zveza borcev na Mirni

Članj krajevnega odbora ZB v Mirni so imeli v nedeljo, 25. januarja letni občni zbor. Poročilo upravnega odbora je dal tov. Gregor Tomc. Po poročilu je bila razprava, v kateri so se člani domeniili, da bodo v zimskem času organizirali seminar za vse člane ZB. Na seminarju bodo preštudirali predpise, ki se nanašajo na invalide. S tem bodo vsi invalidi poučeni, kakšne pravice jim daje zakon. Govorili so o izkopu padlih borcev, ki do danes še niso bili izkopani. Pokopali jih bodo v skupni grob.

Tov. Vilko Murin je pozval vse člane ZB, naj pomagajo in sodelujejo s Kmetijsko združenju Mirna pri uveljavljanju kooperacije, saj je to pogodbeno sodelovanje v korist posameznim gospodarstvom in skupnosti. Tov. Vilko Murin se je dotaknil tudi izgradnje sušilnice na Mirni. Sušilnica bo za ta kraj velika pridobitev, saj bodo kmetovalci tega kraja lahko gojili take rastline, ki jih bo sušilnica potrebovala in bodo imeli s tem lepe dohodke. Sejati pa je treba take rastline, ki so najbolj donosne.

Razprava je zajela tudi vodno skupnost in proces, ki teče zoper partizane v Firencah. Vsi navzoči so soglasno sicer nili, saj se pošlje protest odtiču v Firence za pravnično rešitev obtožencev, saj so se vendar borili proti fašističnim okupatorjem.

POPRAVEK

Popravljamo tiskarsko napako v članku »Vedno kupujem v tej trgovini«, ker ima splošno-trg. podjetje Sevnica dvanajst poslovalnic, ne pa 20, kot je bilo pomotoma tiskano. (Članek je bil objavljen v predzadnji številki n. št. 4 lista.)

ZANIMIVA PREDAVANJA

Kmetijska zadruga Mirna je organizirala na svojem območju po vaseh večerna predavanja. Do sedaj je bilo takih predavanj pet, dve bosta pa v bližnji prihodnosti.

Agronom tov. Brane Voljč je predaval o sodobnem kmetijstvu. Potanko je razložil navzočim, ki so mu z zanimanjem sledili, kako je treba vzgajati rastline, kaj je treba dati zemlji, da bodo rastline dobro uspevale in kako je treba ravnati pri obranbi semenca. Govoril je, na kakšen način in pri katerih sortah pšenice se dose-

žejo visoki hektarski donosi. To velja tudi za krompir, žitno koruzo in travnike. Govoril je tudi o rastlinskih škodljivcih in kako se jih učinkovito zatira, zlasti koloradskega hrošča, ki se hitro razmnožuje in ga je toliko, da resno ogroža krompirjeve nasade. Za njim je predaval veterinar tov. Ferdo Breželj o reži goveje živine, o tuberkulozi, rdečici itd.

V februarju bo veterinar pregledal po vaseh vso govejo živino. Kmetovalci takim pregledom na nasprotujejo, saj dobro vedo, da je njim le v korist. Jože Jakič

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Novi predpisi

Pretekli teden je bila v Beogradu seja Zveznega izvršnega sveta. Na seji so sprejeli več predpisov s področja socialne politike, finance, blagovnega prometa ter predpise v zvezi z nagrajevanjem javnih uslužbencev. Naše bralce bomo seznanili z nekaterimi, ki jih bodo pravi gotovo zanimali. Sprejeta je bila uredba o spremembah in dopolnitvah davka na dohodek in odlok o stopnjah davka na dohodek v letošnjem letu. Stopnje davka na dohodek od kmetijstva pa tudi davka na dohodek od samostojnih poklicev in premoženja se bodo odslej določale samo z zveznimi predpisi. Načrti davka na dohodek od kmetijstva za letošnje leto je sestavljen po novem katastrskem dohodku in upošteva enotne progresivne davčne stopnje, ki bodo veljale za vso državo. Z uveljavljanjem enotnih davčnih stopenj na novi katastrski dohodek bo možno uveljavljati enotno davčno politiko za vso državo. Zato posledje ljudske republike ne bodo predpisovale stopnje davka na dohodek od kmetijstva. Ljudski odbori pa bodo lahko v prihodnje na svojem ozemlju oziroma na področju občine in okraja usmerjali politiko obdavčevanja kmetijskih proizvajalcev z določanjem stopnje obdavčnih doklad. Obične doklade so v nekem smislu podobne dodatnim proračunskim prispevkom, ki jih občine predpisujejo delavcem industrijskih podjetij. Nove davčne stopnje so že objavljene v Uradnem listu in bomo z njimi končno ponotni davčno politiko v vsaj državi. Mimo tega pa so predpisane tudi stopnje za odmero davka, ki ga bodo plačevali samostojni poklici. Davek na dohodek v stalnem znesku bodo plačevali postrežniki, žagarji, prodajalci čišnikov, srečki in drugih proizvodov, snazilci obtute, obrtniki in drugi državljanji, ki nudijo usluge brez stalnega lokala. Davek od dohodka pri dobitkih, pri srečevih, loteriji in podobnem se bo plačeval po stopnji 15%. Od dohodkov pri Jugoslovanski loteriji pa po stopnji 12%. Na Dolenjskem bo prišlo v poštev tudi plačevanje davka od dohodka od dela po kosu v hiši delavca. Tu gre za tiste delavce, ki delajo po naročilu gospodarskih ali drugih organizacij doma in morajo v skladu s predpisi voditi kontrolne knjige, če s podjetji niso v delovnem razmerju. Le-ti bodo plačevali dohodnino po stopnji 20%. Tako bodo dohodek plačevali še drugi samostojni poklici, vendar pa bi jih v našem pregledu ne naštevati. Izvršni svet je sprejel tudi osnutek zakona o denarni pomoči in zdravstveni zaščiti članov družin, katerih hranilci so v obvezni vojaški službi. Družinam takih hranilcev bo zagotovljena večja denarna pomoč in zdravstvena zaščita. Za delo nespošnih člani družin ali pa tisti, ki nimajo dovolj sredstev za preživljanje, bodo imeli pravico do denarne pomoči od 1500 do 7500 dinarjev. Znano je, da nam zelo primanjkuje skladišč za žito in druge kmetijske pridelke. Zato je izvršni svet sprejel osnutek odloka, s katerim je določil iz sredstev federacije 6 milijard za posojila za graditev skladišč, za nakup cistern za tekoča goriva in tehnične mašine. Za graditev sušilnic za koruzo pa bo v letošnjem letu na razpolago ena milijarda dinarjev. Posojila iz teh sredstev bodo dobile tiste gospodarske organizacije, ki bodo pri gradnji sušilnic prispevale tretjino. Mimo tega so bili sprejeti še predpisi o sprememljem davku na promet za nekatere proizvode, dalje je bila sprejeta uredba o posebnih dokladah za sanitarne in devizne inšpektorje ter za učno osebo na šolah in fakultetah. Tako bodo dobili vzgojitelji na šolah in ustanovah, kjer so delovni in življenjski pogoji zelo težavni, do 5000 dinarjev doklad. Prav tako bodo dobili doklade tudi vzgojitelji v zavodih za slepe, gluhe, duševno zaostale in podobno. Posebne dodatke bodo dobili tudi tisti učitelji, ki poučujejo več razredov v enem samem oddelku. Podobne doklade so predvidene tudi za učno osebo na fakultetah. Končno je Zvezni izvršni svet sprejel tudi osnutek zakona, s katerim je razglašen 20. april, to je dan, ko je bila pred 40 leti ustanovljena Komunistična partija Jugoslavije, za državni praznik.

IVAN CEHIČ: Od Beograda do albanske meje

Zapiski sluščajnega popotnika

Iz Beograda smo se odpeljali precej pozno. Lokomotiva je kmalu zahukala s svojimi krepkimi jeklenimi pljuči. Polja so bila pretkana z belkastimi pasovi megle, ki je skrivala speče vase, mimo katerih smo hiteli v svetlih, toplih vagonih.

V kupažu, kjer sem se utaboril s svojimi tovariši, je sedel neki črnolasi dečko in nas opazoval z velikimi, lepimi očmi. Pozabili sem, ali so bile modre ali zelene. Vem le, da so bile lepe.

»Aha, peljete se do Svetozareva, kajne?« je prvi pretrgal molk nervoznih potnikov.

»Hm, sinko zlati, kdo ti je pa sploh rekel, da gremo res v Svetozarevo?« sem ga vprašal.

»No, to je pa res težko uganiti! Saj sem silil, kako so vas na postaji opozarjali, o čem je treba pisati. In če ste že novinarji, kam bi šli drugam, kakor v Svetozarevo. Saj o njem bomo vsak dan, po vseh naših

časopisih... Tovarna kablov izpolnila plan, Svetozarevo došlo novo kino. V Svetozarevu zgradili stanovanja za delavce, samce in tako naprej. Kdo pa zaleze k nam, na vas! Vsi se boje blata. Blata pa imamo res kar preveč. Kadar se ulije dež, se lahko vozil s čolnom od doma do sosedu. Eh, kakaj ni tudi naša družina v Svetozarevu!

Vsi smo prasnili v smeh. Fant nas je ostro pogledal, našobil usta kakor globoko užaljen, si potegnili suknjič čez glavo in utihnil.

Dolgo je trajalo, preden smo ga prepričali, da se mu nismo hoteli rogati in da vsakega želimo, naj nam še kaj pove. Eden mu je ponudil čokolado.

»Tako se mi dozdeva, da me še vedno smatrate za otroka,« je rekel in odločno odločil čokolado. »Ampak jaz bom čez leto dni končal šolo pa dobil svoje konje in vozil je pristavil

ponosno in vnovič pogledal tistega, ki mu je bil ponudil čokolado.

Začelo se je daniti, ko sem zavil v plašč stal na platoju vagona in, ne vem, kolikokrat že, obnavljal v spominu zgodbo maleda Sakija. Rekel je, da ga tako imenujejo v vasli. V njegovi rodni vasli, ki šteje tri sto petdeset duš, v vasi, kjer sta se bila rodila tudi njegov oče in ded. Ta dva nista, kakor on, odšla v mestne šole. Ko je bil oče končal ljudsko šolo, so mu dali v roke bič in s konji, ki vlačijo težke tovorne vozove, je odšel s trehuhom za kruhom. Običajno v take kraje, kjer se je kaj gradilo ali kjer so se kakoli les, ali pa v službo k bogatemu gospodarju, ki mu je lahko vsak dan zapri vrata pred nosom. Srečnejši, taki, ki so imeli v rodu vplivne glave, so uspeli in dobili dovoljenje za fižikarstvo ali pa da prevažajo potnike z beogradske postaje.

Toda to je bilo davno... »Jaz bom z vozom in s konji odšel v

Svetozarevo,« je dejal dečko. »Tam je dovolj priložnosti za zaslužek. Če ne bom mogel v tovarno, bom šel na postajo ali kammolom. Toda upam, da se mi bo posrečilo in bom prišel v tovarno. Tovariši, katerih starejši bratje tam delajo, so mi pripovedovali, da se njihovi bratje vozijo iz ene dvorane v drugo z električnimi avtomobili. Eh, to mora biti lepo! In dečkove oči so ponovno zasijale.

Ko nas je vlak vozil res proti Svetozarevu, sem razmišljal o tem dečku in se skušal spomniti vsake njegove besede. Ničesar nisem pozabil, in mislim, da tudi nikoli ne bom. Pozabil sem barvo njegovih oči, verjamem pa, da bodo te oči nekega dne videle in gledale lepše stvari, kakor so tiste, s katerimi so bila izpolnjena otroška leta tega dečka, ki mi vjen jesti čokolade. Morda se bo res vozil z električnim transporterjem iz ene velike dvorane v drugo — v kombinatu kablov v Svetozarevu... O tem sem tedajje bolj uverjen.

Zmotiljo me glasovi tovarišev, ki so se začeli pripravljati za odhod iz vlaka.

Svetozarevo!

Pri izhodu so nas čakali možki v oguljenih usnjenih suknjičih in nam ponujali svoje

fižikarje, s katerimi nas bodo za »pet kovačev« odpeljali v center.

Zvečer smo pritrčili ustni časopis za maturante gimnazije, ki bodo kmalu odšli na fakultete. Sigurno našo besedo so poslušali s iskrenim zadovoljstvom mladih ljudi, ki med seboj lahko pozdravijo tovariše iz »univerzitetnega središča«, kakor je njihov ravnatelj dejal v pozdravnem nagovoru.

»Veste, pri nas se le poredko prikažejo ljudje z asfalta...«

Pred odhodom na pot mi je bilo nekdo povedal anekdoto o Sumadincu, Tu Sumadinec je sklenil, da odide na sdolgo potovanje. Pripravil si je bil nekaj parov opank in velike gumaste škornje. Odšel je, ko pa se je vrnil, je videl, da ni mogel uporabiti ničesar, kar si je bil stilažil v vrečo.

»Veste, tam v inozemstvu (s tem je mislil Beograd) človek sploh ne more najti blata, tudi če bi ga hotel. Vrag vzemi tako deželjo! Potem si je baje obul škornje in je dva dni gazil po svojih nji, da se vendar nauži je blata, ki ga je »na tujem« tako pogrešal.

(Nadaljevanje sledi)

OB KULTURNEM PRAZNIKU SLOVENSKEGA NARODA

Na grobu Antona Linharta
Steze popustil nemškega Parnasa,
je pisal zgodbe kranjske starga časa.
Komu Matiček, Micka hči župana,
ki mar mu je slovenstvo, nista znana?
Slavile, dokler mrto bi se zbudilo,
domači bosta ga Talija, Klio.

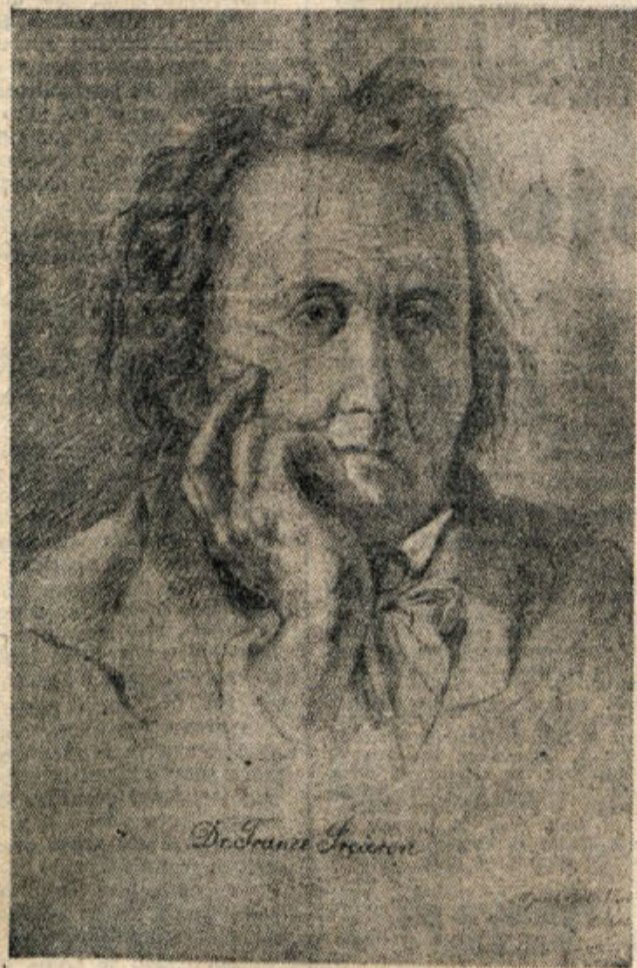
Metelčici
Kdor ne zna napisati brati,
sem obrne naj oči!
V njem zapisano stoji:
»Spod metelčica leži,
ker ji vsi homeopati niso mogli pomagati.
Nje smrti bla je žlica kaše.
Tri molitve očenaše!«

Za gradnjo nove šole v Sevnici

Dne 22. januarja se je sestel šolski odbor osnovne šole v Sevnici. Razpravljali so predvsem o najnujnosti enotnega šolskega poslovanja. Sedaj je v Sevnici pouk v štirih stavbah, ki pa so med seboj precej oddaljene. Telovadnico in delavnico in le eno poslopje. Vodstvo tako razdrobljenega pouka je zelo oteženo. Vzdrževanje šolskih starih stavb, od katerih je le ena zidana v šolske namene, je zelo drago, ker je treba stalno večjih popravil, da pouk lahko poteka. Zato je šolski odbor sklenil, da začne s pripravami za gradnjo nove šole. Odborniki vedo, da bo vsak, ki pozna to raztresenost poslopij in težave, ki so s tem v zvezi, z razumevanjem podprl to akcijo. Saj tudi starši na roditeljskih sestankih vprašujejo, kdaj bo stala nova šola. Z. T. Ilmo si jo va!

POJASNILO
Članek dr. Vladimírja Bakarića o mladini in šolski reformi bomo zaradi tehničnih vzrokov nadaljevali v prih. številki.
Uredništvo

France Prešeren ni samo velik človek, globok mislec in bleščec besedni umetnik, marveč dosti več: njegov življenje in delo je postalo simbol trpljenja slovenskega naroda pod tuji in nje-

Slovenske bibliofilske izdaje

(Ob razstavi v novomeški študentski knjižnici MIRANA JARCA)

V počastitev Prešernovega tedna 1959 je priredila Studijska knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu razstavo slovenskih bibliofilskih izdaj in izbor ex librisov slovenskih ali na slovenskem ozemlju živčih bibliofilov. Razstava obsega 61 slovenskih bibliofilskih izdaj in zaradi najhujšega razstavnega prostora je 188 ex librisov. Bibliofilji je v pravem pomenu besede vsakdo, ki knjige ljubi, zbira in bere, v današnjem pomenu pa predvsem zbiratelj, ki knjige sistematično zbira z ozirom na opremo, obliko, vsebino in izdajo. Bibliofilji zbirajo n. pr.: prve izdaje klasičnih, pesniških zbirke, dramska dela, literaturo o določenih strokih, knjige o določenem geografskem okolišču, literaturo o pomembni zgodovinski osebi in podobno. Marsikateri bibliofilji zbirajo tudi kartice, koledarje, izvestja, ex libris, grafične mape, podobice, knjižne prospekte, drobni tisk (n. pr. o Koroskem plebsicatu), fotografije znamenitih mož, partizanski tisk, geografske karte, atlante in podobno. Zvrst zbiranja je raznolična in bibliofilji težijo za čim bolj popolno zbirko. Nekateri bibliofilji se posvetijo zbiranju redkih knjig, čeprav te vedno nimajo značilnosti bibliofilske izdaje. Vsak bibliofilji je zadovoljen, če hrani v zbirki kak srednjeveški rokopis, incunabulo ali pa celo slovenske protestantike.

Založniki so kaj kmalu hoteli ustredi ljubiteljem knjig in so zato začeli izdajati posebne bibliofilske izdaje z vsebino odlikami lepe knjige: lep tisk, izbran papir, odlična zunanja in notranja oprema, dobra vsebina in oštevilenj izvod. Nekateri založniki pa vedno izdajajo pomembnejše knjige v različnih oprelih, od najbolj luksuzne do najbolj navadne na časopisnem papirju, zlasti Francozi. Če delno upoštevamo ta drugi način, imamo Slovenci zelo staro tradicijo, saj je l. 1584 izšlo 80 izvodov Dalmatinske Biblije na papirju median. Ti izvodi so bili vezani v rdeče in belo usnje in trije izvodi so bili celo ročno kolorirani. Tudi Valvasor je dal natisniti nekaj izvodov Die Ehre des Herzgt. Krain na finem papirju. Posnemal ga je tudi Janez Krajec, ko je v novomeški izdaji tega dela dal opremiti nekaj izvodov zelo razkošno. En tak izvod, vezan v rdeče usnje, je dobil na svetovni razstavi v Parizu priznanje, kar je bilo največje odlikovanje za slovensko tiskarstvo. Prvi trije zvezki Kranjske čbelice so izšli na velin papirju (primerki razstavljeni). To so brez dvoma bibliofilski primerki. Semkaj lahko štejemo tudi priloge Ilirske lista Gazele (razstavljen). Sonetni venec, Crkarska pravda (razstavljen), ki so izšli na navadnem in boljšem papirju. Omeniti je

treba tudi vse tri primerke Prešernovih Poezij iz l. 1847 (dva razstavljeni), običajnega, z napačno polo in z neizpremenjenim akrostihom ter izdajo iz l. 1886 s slovenskim trobjelnico. Tudi prva izdaja Cankarjeve Erotike je že redkost.

Prave bibliofilske izdaje z numeriranimi izvodi pa dobimo Slovenci dokaj pozno, šele l. 1900 ob izidu krasotne izdaje Prešernovih Poezij. Od tedaj dalje in tako založniška dejavnost nikdar prenehala, čeprav so obstajali med posameznimi izdajskimi tudi večji časovni presledki. Naravnost presenetljivo je, da tudi narodnoosvobodilni tisk zaznamuje numerirane bibliofilske izdaje. Poleg teh pa je v bogatem partizanskem tisku še mnogo izdaj, ki jih lahko štejemo med bibliofilske, čeprav niso oštevilčene. Sem sodijo predvsem Maj (Klemenčič): V imenu Kristuzovih ran, Vstani moji suznji, Triglavski odmevi s Prešernovo Zdravljico, Pirnat: Domovi, Ječe, gozdovi in morda še marsikatera druga.

(Konec prihodnj!)

Letos: osem premier

BREŠTANISKA SVOBODA je pripravila lani pet premier, skupno je pa imela 33 nastopov. Članov imajo 118. Letos pripravljajo v okviru proslav 40. obletnice KPJ in SKOJ sledeče predstave:
14. februarja premiera Frankovih »Jezusovih apostolov« v režiji Nika Kešeta.
21. februarja bodo igrali Marinčev »Komedijo o komediji« v režiji Jožice Janežiče.
1. marca bo Veseli večer, v katerem bodo sodelovale domače sekcije z orkestrom in pevskim zborom.
8. marca igra »Snežulčica«. Breštanska Svoboda ima od 18. do 25. aprila svoj kulturni teden. Takrat bodo igrali »Globoko so korenine« in »Namišljenega botnika«.
2. maja bodo imeli proslavo v Penku, kjer je bila leta 1942 Narodna konferenca.
Od maja do oktobra bodo njihovi ansambli gostovali po okoliških vaseh.

Razen rednih proslav ob spominskih dnevih bodo v drugi polovici leta naštevrali in igrali opero »Gorenjski Slavček« in dramo »Sveti Plamen«. Za Prešernovo proslavo bodo pripravili dramatiziran »Krst pri Savici«. Scene bodo moderne. Skriptično bodo projicirali Bled, Savico, Ajdovški gradec in drugo, govorili bo magnetofon, osebe pa bodo nastopale samo z mikom. Tri dramske skupine že študirajo usaka po eno delo. Skupno bodo imeli v tem letu 8 premier. Svoboda ima veliko materialno oporo v Elektrarni, ki z razumevanjem skrbi za potrebno prosvetno društvo. Razen tega je skoro polovico kolektivna članjenega v Svobodo.

Sme nekaj nas, ker smo Prešernove, biti prešernih; pesem kaže dovolj, kak je naš oče krotak.

gove trdne vere v lepše življenje ter hkrati neuničljive volje, da se prebije skozi vse težave, da si najde svoboden prostor pod soncem in pripispeva svoj delež v zakladnico obče človeške kulture.

Nič čudnega ni po vsem tem, če je človeku danes težko pisati o Prešernu. Ali je sploh še mogoče reči o njem misel, ki ne bi bila že toliko in tolikokrat povedana? Saj ga menda ni pomembnejšega kulturnega delavca, ki ne bi vsaj enkrat skušal označiti Prešernove veličine in njegovega pomena za našo kulturo.

In vendar zveni malce čudno, če rečemo, da v stari Jugoslaviji ni bilo mogoče slaviti Prešerna tako, kakor ga slavimo danes. Zaman so poskušali napredni kulturni delavci doseči, da bi se po šolah vsako leto slavil Prešernov dan kot narodni praznik. Tedanjí oblastniki tega niso dovolili. Sele narodnoosvobodilni boj in z njim zvezana ljudska revolucija, ki sta prav v Prešernovem delu črpala številne pobude, sta uresničila pesnikove misli in hkrati omogočila, da je 1. februarja 1945, se pravi tik pred zarjo svobode, takratno predsedstvo Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta izdalo odlok o proglasitvi dneva Prešernove smrti za kulturni praznik, in s tem manifestiralo desetletno voljo slovenskega ljudstva.

Naša kritika Prešerna še ni po vrednosti cenila, ljudstvo ga je pa že davno. Bil so časi, ko se je nekako pisano gledalo nanj, in pred njim so na prvih stolih sedeli drugi, ki niso vredni, da bi odvezali jermene njegovih čevljev. Tudi to je minulo in Prešeren je ostal. (F. Levstik, 1858)

Prešeren ni našel sreče, ki jo je iskal, on je bil razčeljen, pobit in v obupu; on prepeva bolečine, ki so bile v srce vsekane, pa vselej prepeva on zraven tudi vražno usodo, gojnost sveta in hudobijo te zemlje v ravno tako živih barvah kakor svoje lastno žalostno stanje... Tu je voda, ki je nikdar ne zmanjka, naj jo tudi vedno zajemamo. Tu je obnove, ki se nikjer zemlje ne dotika, ampak nam zmeraj nove, neizmerno lepote v jasni daljavi kaže. (J. Trdina, 1850)

Ko bi se stičali narodi pred sodni stol, naj se izkažejo, kako so gospodarili z izročeni talenti, kako se je vsak po

svoje udeležil veselje človeške omike: bi se mali slovenski narod brez strahu smel pokazati med drugimi z drobno knjiško, ki se ji pravi: Prešernove poezije. (J. Stritar, 1866)

S tem da se je Prešeren odločil za slovenski jezik ter ga v svojem umetniškem ustvarjanju naenkrat povzdignil na tako nedoumno višino, s tem je enako visoko izravnal zavest naroda. V lastnem jeziku se je odločil pisati. S tem je narodu rekel, naj pri sebi in v sebi išče svojo bodočnost. (Dr. I. Prijatelj, 1900)

Prešeren je prvi Slovenec, ki je spoznal in v lastnem življenju izpričal potrebno trpljenja za idejo, brez ožra na kakršnokoli povračilo tu ali tam — potrebo trpljenja in brezpogovorne žrtve v službi resnice in pravice iz notranjega postulatata genialnega človeka, ki ne more drugače. (O. Zupančič, 1925)

Se celo Prešeren, vrh naše epohe narodnega prebujenja, je zrasel iz naših tal samo, v kolikor je održala splošno socialno vrenje v slovenskem, zlasti kmečkem ljudstvu, kar mu daje značaj globoko ljudskega in narodnega slovenskega pesnika. (Sperans - Kardelj, 1939)

Njegova kulturna dediščina je po svoji politični in obče človeški vsebini temelj in jedro načel in ciljev naše narodnoosvobodilne borbe. Stehni pravi Slovenec dobiva moč za nenaoko borbo iz Prešernove besede, ki mu je tudi vera v končno zmago in uresničenje velikih misli o Slovanstvu in lepši bodočnosti vseh svobodoljubnih narodov. (Predsedstvo SNOS, 1945)

Ce ni mogoče reči, da je Prešeren tvorec slovenskega naroda, je gotovo usaj njegov čudežni Orfej in gotovo je, da se je usoda tega naroda v marsičem oblikovala, kakor se je, zaradi njega. (J. Vidmar, 1954)

Igrali »AMBASADORJA«, ki so ga lani igrali na Senovem

Slovo od mladosti
Francé Prešeren

Dni mojih lepih polovica kmalo, mladosti leta, kmalo ste minule; rodile ve ste meni cvetja malo, še tega rožice so se koj osule, le redko upa sonce je sijalo, viharjev jeze so poposto rjule; mladost, vendar po tvoji temni zarji srce bridko zdihuje, Bog te obvarjil!

Okusil zgodaj sem tvoj sad, spoznanjel Veselja dokaj strup njegov je umoril: sem zvedel, da vest čisto, dobro djanje svet zaničavati se je zagovoril, ljubezen zvesto najti, kratke sanjel zbežale ste, ko se je dan zazoril. Modrost, pravičnost, učenost, device brez dot žalvati videl sem samice.

Sem videl, da svoj čoln po sapi sreče, komur sovražna je, zastoj obraba, kak veter nje nasproti temu vleče, kogar v zibel vidla je berača, da le petica da ime sloveče, da človek toliko velja, kar plača. Sem videl čislati le to med nami, kar um slepi, z golfijami, ležami.

Te videt, grji videti napake, je srcu rane vsekal krovave; mladosti jasnost vendar misli take si kmalu iz srca spodi in glave, gradove svetle zida si v oblake, zelene trate stavi si v pušcave, povsed vesele lučice prižiga ji up golfijvi, k njim iz stlek ji miga.

Ne zmisli, da dih prve sapce boe odnesel to, kar misli so stvarile, pozabi koj nesreč prestanih skode, in ran, ki so se komaj zacelile, dokler, da smo brez dna polnili sode, suče nas v starih letih časov sile. Zato, mladost, po tvoji temni zarji srce zdihvalo bo mi, Bog te obvarjil!

Predgovor in zagovor
Naj misli, kogar bi puščice te zadelo, da na visoki vrh lete iz neba sirele.

Vzrok nezlatega časa
Prišli bi že bili Slovencem zlati časi, ak klasik bil bi vsak pisar, kdor nam kaj kraši.

Sevniške kulturo-prosvetne novice na rešetu

20. januarja so v Sevnici zbrali odborniki PD Svobode. Radi bi oživili pevski zbor, Res ne vemo, kaj je vzrok, da ga v Sevnici nimamo več. Imamo pevovodjo, pevce, tudi, je pevskega zbora ne. Kaj res ni mogoče spraviti pevcev skupaj, da bi zapeli ljudstvu in sebi v razvedrilo? Kaj pravite, Sevnčanil! Tudi o delu dramske skupine so razpravljali. Ta je že začela delati in upamo, da bomo kmalu gledali na našem odrudomate uprizoritve. Iz preteklih let vem, da so se vedno zelo dobro odrezali. Cimprej nam zopet kaj zaigrajte! Tudi kodbu na pihala bi že radi

slisali. Vadijo že kar resno. Toda — ali bodo skupno urezali kako krepko — ali bodo nastopili ločeno, eni v Boštanj in drugi v Sevnici? Ze dolgo nismo slisali tamburašev iz misarske produktivne zadruge. Kaj so tudi ti umolkni v sedanjem sevniškem molku? Prikažite se zopet in nam zaigrajte kaj.

In ljudska univerza? Pa še nekaj! Ljudsko prosvetno delo ni le delo prosvetnih delavcev, temveč se mora vanj vključiti vsak, ki čuti za to veselje. Ne čakajmo, temveč začnimo!

Eden za mnoge

S Prešernovim prijateljem Vrazom po Beli krajini in Dolenjski — leta 1841

Vraz je bil velik idealist. Sprva se je hotel kot pesnik uveljaviti v Prešernovem krogu. Ker pa je ta Vrazovo v štajerskem narečju pisano pozorje kot Kranjec nerazumljivo odklanjal, je Vraz vse bolj prehajal na hrvaško stran in se razvil v pomembnega ilirskega, to je hrvaškega književnika.

Tudi po svojem odhodu iz Zagreba zvez z domovino ni pretrgal. Živo se je zanimal za Kranjsko Čbelico, si ves čas dopisoval s Prešernom in še naprej zbiral slovenske narodne pesmi. V ta namen je večkrat popotoval po Sloveniji, si zapisoval ljudske pesmi z napevi vred, se navduševal nad lepoto naše pokrajine, ljudi, njihove govornice itd.

Leta 1841 je prišel v naše kraje 29-letni ruski jezikoslovec Izmajl Ivanovič Sreznjevski. Ta je že dve leti popotoval po slovenskih deželah, da bi se pripravil za profesorja slovenskega jezikoslovca na harkovski univerzi. Tedaj pa je želel prepotovati tudi Slo-

venijo in Stanko Vraz se mu je pridružil.

31. marca sta krenila iz Zagreba s kočijo do Karlovca in potem 1. aprila proti Metliki. Tam sta prenočila in 3. aprila nadaljevala pot proti Novemu mestu. Sem sta prišla vsa premočena. Naslednji dan je Vraz pisal dolgo pismo svoji prijateljici in posestrimi Dragi in Staudar. To je delal potem vso pot, tako da so njegova pisma prvaciti dnevniki Vrazovih doživetij, misli in spoznanj; s pota. Ker se je Vraz kot narodopisec zanimal za vse, kar je v zvezi z ljudstvom, so ta pisma še danes zanimiva in jim bomo v slovenskem prevodu — pisana so namreč v hrvaščini — sledili kolikor opisuje pot po Beli krajini in Dolenjski.

njega mesta. Sinoči ti nisem mogel pisati, kajti najin glavni opravek je bil sušiti plašče in obleke, ki so bile premočene do zadnjega vlakna. Zdaj sediva in krčmi Pri soncu (Zur Sonne), vendar ga še nisva videla vzhajati, kajti najino prenočišče je temno kot carstvo noč. Mračne sobe, na levi in desni mračni obrazji. Skratka: vse mrko in neprijetno. Ze zjutraj bi bila rada odšla iz tega mesta, toda kako? Poštni voz je večerj odpeljal proti Ljubljani, druge prikožnosti pa ni dobiti niti za lepe denarce. Jaz se jezim, Izmail pa pravi: »Vsjo k lučnemu.« (Vedno lepše). Jezo bom utopil v spominu nate, draga posestrina, in na pot, ki sta jo doslej prešla. To je v kratkem vse, kar sem videl in kar bi — vem — tudi tebe zanimalo, če bi bila z mano.

Pot iz Zagreba v Karlovca nima prav nič znamenitave. Povsod samo ravnila.

Izmail pa pravi: »Sinoči sva srečno prispela sem v spremstvu hudega dežja, ki naju je zvesto spremljal od Uskoških planin do tukajš-

Hrvaškem ob gorenji Kolpi. Posebno lepi so njih mali zobki. Tudi narodna naša je lepa in brhka, da bi jih lahko vse naše blagorodne Ilirke vzele za vzgled brezskode za svoje blagorodnost. Zobun³, krojen podobno ruskim sarafanom, je iz belega sukna in obšit z modro ali rdečo volno. A opletek — krasota! V metlički okolici nosijo žene in dekleta rdeče nogavice, kakor zagrebški kanoniki, in čevlje čudne podobe. — 3. aprila sva krenila iz Metlike proti Ljubljani. Po dveh urah vožnje navkriber proti Novemu mestu se je pričlenjalo Uskoki. Na prve smo naleteli v kranjski vasi Hrast, kjer je polovica hiš uskoških. Uskoki so plemenito in junakoško ljudstvo. V Hrastu smo stopili z voza, da bi obiskali uskoškega popa, ki živi v Dragah, vasi četr ure stran. Ker ga ni bilo doma, smo vstopili v hišo preprostega Uskoka, ki nas je vesel sprejel. Gospodinja in hčerke so pohitele, da bi nam pripravile kar najdostojnejši prostor, vendar jim ni bilo lahko, kajti to plemenito ljudstvo živi v zelo nerodovitnem kraju med hribi, kjer ne raste skoraj nič, razen borgega krompirja. Njihovo edino bogastvo so ovce

(Konec prihodnj!)

1. Poznejši Kokičev hotel na Ljubljanski cesti.
2. Zabucen, zimsko sukneno oblačilo brez rokavov.

SPORT IN TELESNA VZGOJA • SPORT IN TELESNA VZGOJA • SPORT IN TELESNA VZGOJA

Kako je s strelstvom?

Strelstvo ima tudi na Dolenjskem vsak dan več ljubiteljev, ki razvijajo in utrjujejo to plemenito panogo športa. Ze v davnih časih, ko je začel človek uporabljati kot prvo sredstvo na lovu prače, loke, koprja in kameleje, ko je izdelal puške, je bilo jasno, da lahko ta sredstva uporablja pravilno in koristno le, če jih dobro pozna in če bo znal dobro zadeti za želeni cilj. Zaradi tega se je vsak lokec, strelec, metalec kamenja in kumšna strelca s puško moral stalno vaditi. Kajti le z vajo se doseže želeni uspeh. Vemo pa, da ta sredstva niso, kakor še tudi danes ne, služila samo lovu, temveč tudi lastni obrambi, obrambi svojih pravic in obrambi domovine. Zlasti za obrambo domovine so skoraj vsi narodi posvečali veliko pozornost svojemu strelstvu in koristne uporabe strelskega orožja. Saj vemo, da narodi, ki niso imeli ali poznali strelskega orožja, niso mogli kljubovati močnejšim.

borbo na Dolenjskem. Okupator je lahko spoznal, kaj pomeni imeti opravka s ljudmi, ki vedo, kako se s puško. Da pa bi našo domovino obrambo še bolj okrepili, je dolžnost vsakega dovoljuba, da vsaj v osnovni pozna večino streljanja. Strelski šport pa je tisti, ki to nudi. Mislim, da ne bi smelo biti zavednega državljanja naše socialistične domovine, ki ne bi utrjeval svoje sposobnosti pri obrambi domovine. Strelske družine na Dolenjskem so v zadnjem letu stopile precejšnji korak naprej. Veljanjenih je bilo več novih članov. Približalo se je pionirskim, med katerimi veda veliko navdušenosti za šport, pridobile so tudi nekaj članic. Vendar pa mladim, da so še v premlom naredile družine na agitacijsko-propagandnem polju. Saj ni redko primer, da mladina niti ne ve, da obstoji v vasi ali v mestu strelska družina ali pa sekcijska. Druge družine pa se sopet tako zapirajo v okoliš krog, da sploh ne usmerjajo svoje dejavnosti na množičnost. V prenekatih krajih pa bi družine zaživele, če bi se našel kdo in družino ustanovil.

Imamo pa tudi družine, ki svoj obsto ne ne upravičujejo, ampak jih je treba celo pohvaliti. Take družine, kot posamezniki, so že prejemale zaželeno priznanja. Tako so za 10-letnico obstoja strelske organizacije prejeli Strelska družina Črnomelj, Strelska družina «Celuloza» medaljo Strelske zveze Slovenije kot najlepše priznanje za njihovo delo. Tovariši Stojan Silbica iz strelske družine Senovo, Tone Skube iz strelske družine «Vinko Padaršič» Novo mesto, Pionir Andrej iz strelske družine «Pionir» Novo mesto, Krošelj Pavel iz strelske družine «Celuloza» Videm-Krško, pa so prejeli od Strelske zveze Jugoslavije lične diplome.

Strelske družine prav v tem času polagajo na svojih občnih zborih obračune dela in načrte za leto 1959. Naj ne bo družine, ki ne bi želela za svojo prvo nalogo množičnost strelstva. Posebno skrb pa bi morale družine posvetiti še vključevanju ženske mladine. NOB je pokazala, da zna tudi žena enakovredno možu braniti svojo domovino. Zato naj ne bo družine, ki ne bi imela v svojem članstvu tudi žene.

V soboto zvečer v novomeškem Domu JLA velika PARTIZANOVA maškara!

Do konca januarja morajo opraviti vse strelske družine tekmovalne zračno puško za «Zlato puščico». Rezultati, katere je prejel OSO Novo mesto, kažejo, da imajo družine v svojih vrstah že

Ce motor takoj ne vžge, je «strokovna pomoč» firmev takoj pri rokah... (prizorček z zadnjih izpitov v Sevnici)

ŠAH

SITAR NEUGODNO PRESENEČA

Se na nobenem šahovskem prvenstvu Novega mesta ni bilo toliko presenetljivih izdov kot letos. Sitar, ki je pred dvema letoma zmagal s 100 odstotki možnih točk, ima letos po 14 kolu že toliko porazov, kot na vseh dosedanjih prvenstvih Novega mesta in Dolenjske skupaj. Kar petkrat je moral podpisati kapitulacijo. Edini, ki bi se uspel ujeti Bartolja, je Bojančič, vendar ima tudi on še precej težke nasprotnike.

STANJE PO 14. KOLU:

Bartoli 10 in pol (2), Kotnik 8 in pol (1), Gazarčič 7 in pol (1), Jenko 5 točk, Inšar 4 in pol (1), Bojančič 7 točk (4), Fink 7 točk (3), Sitar 7 točk (2), Klevišar 7 točk (1), Peša 6 in pol (1), Avsec 6 točk (3), Kitak in Saranovič 5 in pol (2), Ne 5 točk (3), Jovič 4 in pol (1).

NAŠI POMENKI

IVAN ANDOLJSEK

Smotrno učenje naj zagotovi otrokov uspeh v šoli

Če je ni, ga navadite iskati razlogo besed v slovarju ali leksikonu. Tako ga navajajte na samostojnost. Če seveda učenec teh pripomočkov nima, mu moramo besedo razložiti. Ko učenec prebere celotno snov, naj jo začne ponavljati po smiselnih celotih. Te so včasih označene v učbenikih, tako da je kratko besedilo na ozbu. Večkrat so smiselne celote napisane v odstavih, sem pa tja pa so nakazane z razprtimi tiskom. Sicer pa dober učitelj snov tako obravnava, da učenca opozori na take smiselne celote in iz njih izlušči glavne misli ter jih učenci kratko napišejo. Zato naj jih učenec pri ponavljanju uporabi, ker si tako laže zapomni snov. Po prebrani smiselni celoti se mora dijak kontrolirati, če jo res zna, tako da jo ponovi ob zaprti knjigi. Le tako namreč lahko ugotovi, kje šepa in taka mesta še ponavlja. Dokler učenec ne zna take smiselne celote, naj se ne učil naslednje. Ako pa jo zna, naj se začne učiti naslednjo vse do konca. Ob zaključku naj ponovi vso snov.

Ko učenec ponavlja, naj pripoveduje snov po možnosti s svojimi besedami, a tako, da bodo stavki jezikovno in smiselno pravilni. Na tak način si snov bolje zapomni, ker jo tako rekoč sam predeleja. Mimogrede moramo povedati, da se učenci ne marajo tako učiti, ker je težje in se potem izgovarjajo, češ da zahteva profesor snov dobesedno na pamet. Vsak profesor raje sliši, če učenec oblikuje snov po svoje, vendar mora imeti to pripovedovanje rep in glavo.

Morda bo kdo vprašal ob tej priložnosti, ali naj se učil učenec tih ali glasno. Nekateri, in to predvsem mlajši učenci, se učijo glasno, ker si snov tako bolje zapomni, drugi se učijo tih. Učenec mora sam ugotoviti, kdaj si snov hitreje zapomni. Glasno učenje ga hitreje utruji, ker troši energijo pri govorjenju. Pri tihem učenju pa obstaja nevarnost, da se učenec hitro preda sanjarjenju in se oddaljuje od dela. Če se že dijak učil po tihem, je dobro, ako snov obravnava za kontrolno glasno, ker se tako uri v besednem izražanju in se s tem že pripravlja na odgovarjanje v šoli.

Pri delovanju pomenja moramo opozoriti še na tole: vsaka nova snov bolj ali manj tako vpliva na staro, da jo spodbira iz spomina in jo pozabljanje. Čim manj je stara snov utrjena in čim bolj je podobna novi snovi, tem bolj jo učenec pozablja. Zato pa je toliko navadno ne obravnava nove snovi, dokler ni utrjena stara. Seveda vse dijake profesor težko preveri, zato pa mu mora pomagati tudi dom, da ne pride do iznenadjenja pri zaključnih izpiti, če ne še prej. Zavoljo tega mora dijak tako razvrščati ponavljanje, da se učil zapovrstjo čimmanj podobno snovi. n. pr.: matematiko — zgodovino — pridojepis ipd.

Ob koncu je treba pripomniti še to, da se nadatnjejši učenci nekako sramujejo ponavljanja na glas, češ da je to «piflanje». Ako se učenec tako učil, kot smo priporočili, to ni nikakršno «piflanje», ampak pravilno učenje. Če učenec snov obvlada, tedaj se je hitro spomnja in jo zavoljo tega tudi urno obavlja, kadar je vprašan. Komodnim in lenim dijakom to seveda ni všeč in si počkejšo opravčilo, da se iz sošolca, ki snov obvlada, norčujejo in mu vzdenoje prilike «piflar». V ozdravljenju takim škodoželjnem pa je treba povedati, da šola ocenjuje pri ponavljanju obseg snovi, brzino obnove, točnost obnavljanja in pravilnost ter lepoto jezikovnega izražanja.

Včasih težijo dijaki, da morajo prepisovati snov, ker nimajo učbenikov ter s tem trajajo čas. Dobri učitelji navajajo učenca, če od njih razvedo osnovne šole, da si zapisujejo tako imenovane točke in glavne misli. Prav bi bilo, če bi sistematično navajali tudi učenca višjih razredov na zapisovanje snovi po razlagi, in to tako, da bi jim po obravnavi še enkrat počasi povedali glavne misli, kasneje pa bi profesorji vse hitreje govorili in poudarjali glavne misli, učenci pa naj bi jih zapisovali. Seveda mora učenec še tisti dan zapiske pregledati, jih spopolniti in popraviti. Zapiski so zelo pomembni za učenje. Ugotovljeno je namreč, da si učenec polovico hitreje zapomni snov po zapiskih kot po knjigi. Zapisovanje snovi in urejanje zapisikov torej ni potrat časa, posebno pa ne, če je razlaga dobra in učitelj lepo smiselno govori.

Ob koncu se dotaknimo še domačih nalog. Domače vaje so sestavni del pouka. Dober učitelj se zaveda, da si z njimi učenci razvijajo nekatere veščine (pisanje, gladko, smiselno in lepo branje, računanje, risanje), utrjujejo znanje in ga poglabljajo. Zato se za domačo nalogo tako pripravijo, kolikor časa bo povprečen učenec porabil za nalogo, pove vsaj do neke meje, kako naj učenci nalogo napravijo ipd. Žal, da učenci med dajanjem navodil dostikrat ne poslušajo, zaradi tega pa ne vedo, ne do kdaj ne kako naj nalogo izdelajo.

Bogat je bil letni obračun dela TVD Partizana Straža-Vavta vas

V dedelju, 18. januarja so odborniki in člani TD Partizan Straža-Vavta vas na svojem 1. letnem obnem zboru polagali obračun za preteklo leto. To leto je bilo za družino in za razvoj telesne kulture v kraju izredno pomembno, kar so pokazala poročila odbornikov in živahna razprava, ki je bila polna odkritosrčne vneze za bodoče delo, ki bi temeljilo na že doseženih uspehih in preteklem letu. Vstajim in pozitivnovalnim članom je namreč uspelo doseči že davno želeni cilj: prišli so do lastnega doma, in to do takega, ki ne bo ustrezal le sodobnim zahtevam telesno-vojne dejavnosti, temveč bo tudi žarišče telesne kulture kraja. Bo tudi res privlačno, da našo mladino, kateri je vsa ta skrb namenjena. Ta uspeh moramo ceniti tem bolj, ker so bila finančna sredstva zelo pijača (kar pričajo še nepopravni računi za okrog 160.000 dinarjev) in se je moralno društvo borilo z velikimi težavami, da je dogradilo svoj dom. Zato pa je veselje vseh ljubiteljev telesne kulture ob letnem obračunu bilo tem večje in lahkorečno, da smejo biti na ta uspeh tudi ponosni. Posebno se zato, ker kljub težavam in zaposlenosti večine odbornikov pri gradnji doma, najmanj ni trpelo delo društva. Sto petnajst članov je pridno delalo od tega pa devdeset članov redno vadilo. Pri vseh krajevskih prireditvah so sodelovali s svojimi pestrimi točkami in poživili vsako praznino. Tudi na raznih tekmovalnih niso bili v ožadi in poželi in so nekaj lepih uspehov, kar dokazuje, da sta veselje in sposobnost tu. Delo je s pridom tov. Mira Bavčeka v nas kraj je bolj zaživel, ker le-ta z veseljem in poštvovalnostjo prenaša svoja bogata izkustva kot telesno-vojni delavci na mlade člane in je po njegovem prihodu zanimanje za telesno kulturo še bolj poraslo. Zato mu je bilo izrečeno vse priznanje in vsi upajo, da bo kot načelnik tudi novemu odboru nudil vse pomoč. In še mnogim drugim funkcionarjem društva je bilo izrečeno priznanje za njihovo prizadevanje, predsedniku društva, načelniku, vadijtelju, prav posebno pa še dolgoletnemu prizadevnemu ter poštvovalnemu sodelavcu Rudiju Falešniku, ki se za to priznanje zahvali s skromnim stavkom: «Vse, kar sem storil sem iz ljubezni in bom še pomagal, kjerkoli bom mogel; saj je vse za našo mladino, ki naj čimprej doživi res lepe čase!» Tovariši Falešniki je največ pripomogel, da je iz razpadajočega bivšega pravitelnega doma vavta vzel nov dom, ki je ponos društva in kraja.

Na tem mestu bi se še posebno radi zahvalili široki uvidenosti raznih podjetij, prav posebno pa bivšem občinskemu ljudskemu odboru Straža-Topolice, ki je z izdatnimi sredstvi in podporami prispeval, da je bil dom tako naglo dograjen in zasnilo urejen. Upamo vsi, da tudi novomeški ljudski odbor, kateremu smo nedavno bili priključeni, ne bo nič manj uviden za dvig telesne kulture in da nam bo tudi še v bodoče po danih možnostih rad pomagal. Kajti z dograditvijo doma še nismo dosegli vsega; škoda bi bilo sedaj ostati na pol poti!

Terba bo urediti še notranjost doma, nabaviti razne rekvizite in, kar je še posebno važno: zgraditi telovadišče na prostem! Dom Partizana namreč ne služi le potrebam družin, temveč ga bodo lahko koristili tudi učenci osnovne šole Vavta vas, ki nima nobenega primernega prostora za telesno-vojno pouk. Telovadišče na prostem, ki ga bo treba letos zgraditi, bo služilo tudi šoli. S porastom in razvojem industrije narašča tudi dotok novih ljudi, posebno pa mladine, ki ji bo treba posvetiti vso skrb prav pri telesni vzgoji.

Taborniki si vzgajajo vodnike

V dveh tečajih po tri dni se je 33 mladih vodnikov in vodnic seznanilo z bogatim gradivom za delo z mlajšimi taborniki — medvedki in čebelicami. Prvega tečaja se je udeležilo 14 tabornikov-vodnikov (iz Straže 4, iz Mokronoga 3, iz izrečje in Sevnice po 2 in iz Novega mesta 1).

Praktično so preizkusili preko 40 iger v zaprtih prostorih. Petje tabornikov, partizanskih in drugih narodnih pesni je poživljalo vsi čas zlasti ob večernih urah. Večina tečajnikov je ob zaključku tečaja v anketi izjavila, da se čuti pripravljeno na delo z najmlajšimi taborniki. V drugem tečaju so še delujoči vodniki izpopolnili svoje znanje in izmenjali doseganje izkušnje pri delu z medvedki in čebelicami. Imeli so več daljših pohodov v neznanem terenu s pomočjo kompasa in specialke. Preizkusili so tudi več novih terenskih iger. Sestavili so podoben načrt za delo do konca junija. Pri tem so upoštevali: doseganje gela in novo podano snov na tečaju. Vsa večer so po nočnih vajah priglajali taborni ogenj in ob njem peli partizanske pesmi. «Mnogo sem pridobil, čeprav je tečaj trajal samo 3 dni», je zapisalo več udeležencev v zaključni anketi.

ŽENA IN DOM • SODOBNO GOSPODINJSTVO • ŽENA IN DOM • SODOBNO GOSPODINJSTVO

Zdrava in srečna rast

Mlada mati je obotavljajočih se korakov zapuščala porodnišnici. «Bom znala hraniti tega malega človeka pri življenju? Ga bom znala prav hraniti, negovati, vzgajati? Ta skrb ji je morda sevala z obraza, ko je zapuščala porodnišnico. Obširni gozdovi, ki obdajajo to partizansko postojanko, nudijo s svojo razgibano površino obilo možnosti za vaje na terenu. Posebno v zrakih ustvarjajo številni grobovi padlin borov in okolici doma na Frati. «Za delo me je navduševal spomin na mrtve junake, ki so tu borili za našo svobodo», je napisal eden izmed tečajnikov v anketi. Zadržni večer se je zbralo okoli groba šestih neznanjih padlin partizanov in mladih tabornikov. Z enoznamitnim molkom so počastili spomin neštevitih borcev, ki so žrtvovali svoja življenja za lepo bodočnost novega rodu.

Zdrav dojenček mora zrasti in postati fant, kakršnega boste veselili! Če bo tudi vaš mali prvorojenec vedno na suhem, toplim, če bo sit in čist, se bo počutil udobno, bo rasel in uspeval! Razveselila se je teh besed in često se jih je spominila, ko se je veselila zdrave rasti in razvoja svojega sinka. Res, prav kmalu so prišle tudi skrbi, a jih je uspešno premagovala in preganjala; minilo je obdobje trme, prebolelo je otroške bolezni in se vživljal v red, ki ga je zahteval prvi odvzem svobode — obisk šole. Spoznala je, da v celjajo tudi begede, ki se jih je spominjala še iz ust svoje babice: «Zdravi, pametni in marljivo starši, ki živijo v slogi, lahko imajo le zdrave, pametne in marljive otroke. Samo zanje moramo temati manjša merila, saj nam v ničemer nišo dorasli.» Spoznala je, da zdaj stino,

vala tudi sama. Vani je stavila vse svoje upe, nade, z ljubeznijo zanj skrbela, ga neopazno varovala in se veselila njegovih uspehov. Z zaupanjem je zrla v njegovo bodočnost. Ni mu zagrenila življenja s skrbjo in opominli, kam ga bodo privedle napake in — kdaj pa kdaj — korak na stranpot. Ze zdavnaj je spoznala: otroka je treba vzeti takega, kakršni je. Napake bodo prešle z leti. Nikdar ni podvomila da ne bi postal polnovreden človek. Na pot v življenje mu je in mu bo še dajala neprečlenljivo bogastvo: VERO V ŽIVLJENJE.

Se trideset novih vodnikov Dolenjski taborniki svet je hkrati s tečajem in partizanski kolo na Frati priredili tudi v taborniškem domu Cete 3 smrek v Sevnici 8-dnevni tečaj za nove vodnike. Udeležili so se ga fantje in dekleta iz Brežic, Mokronoga, Črnomolja, Sevnice, Senjavejca in Kostanjevice. (Kjer še imajo taborniške enote), prišli pa so tudi novi vodniki-pripravniki iz Trebnja, Metlike in Senovega, kjer nameravajo — kot tudi v Žužemberku — ustanoviti nove taborniške čete v nedeljo 8. februarja. Tečaj je vključeval 5 dijakov; razen obveznega programa so poslušali tudi zanimivo predavanje Slavka Struklja, sekretarja obč. komiteja ZKS Sevnica o NOB, obilno na celodnevnem izletu na Liscil in noldnemen opazovanju naravnih znamenitosti na samostojni poti z vodjarjem sešidom na Radni. Ogledali so si proizvojniho v Jugotanu in Kopitarni ter sevnški grad. Potujoči kino Sevnica jim je predvajal film v taborniškem domu. Naučili so se vrste iger in spoznali način dela, program in naloge taborniške organizacije. Na tečaju so znova ugotovili, kako spretni in iznajdljivi so člani taborniške organizacije, saj so domačin — Stani Cete 3 smrek — zelo domiselno in samostojno skrbel za vso preskrbo tečaja. V četrtek 29. januarja so novi člani ob ogradu pred tab. domom po opravljenem I. izpitu dali obljubo. Tu jih je pozdravil tudi predsednik OBL Sevnica, tov. Karel Kolman, ki zažel mladim vodnikom uspešno delo v organizaciji. Uspehi tabornikov v okraju so vedno lepiši; to nedeljo jih bo, kot kažejo podatki, s 4 novozusta-

Obračun v Sevnici

23. januarja je sklicalo TD Partizan v Sevnici občni zbor. Bilo je dosti odziva in, kar je posebno razveseljevalo: prišlo je tudi precej mladine. Mogoče bo mladina le postala aktivnejša. V društvu pa se še ni vključilo dovolj delavske mladine. Kdaj bo našla pot tudi ta v našo telovadnico? Poročila so nakazovala go-spodarsko problematiko društva in težave zaradi pomanjkanja voditeljske kadra. Sklenili so, da bodo izvršili naloge, ki jih je nedavno sprejel kongres. Tudi za dobro voljo bo društvo poskrbelo. Priredilo bo maškaračo za odrasle, pionirjem pa bo dalo dvorano na razpolago za njihovo puštno zabavo.

Društvo prijatelj mladine Novo mesto prireja OTROSKO MASKARADO

v nedeljo, dne 8. februarja v Domu JLA po sledečem razporedu: za nižje razrede osnovne šole (1. do 4. razred) od 10. ure do 12.30 za predšolske otroke od 14. ure do 16.30 za višje razrede osnovne šole (5. do 8. razred) od 17. do 19. ure Maske dobrodošle! Za čimvečjo udeležbo se pripravite! Odbor DPM Novo mesto

Zanimive iz Metlike

Proizvodnja v predlinici ženske volne podjetja NOVOTEKS v Metliki teče zdaj že v treh izmenah. V obratu je zaposlenih 122 delavk in delavcev. Pred kratkim so ustanovili v obratu sindikalno podružnico, v katero so se vključili vsi zaposleni. Prav tako so osnovali v obratu mladinski aktiv in osnovno organizacijo ZK. Da bi se člani kolektiva čimprej seznanili z delavskim samoupravljanjem in drugimi družbenimi nalaganji, so sklenili predrediti več predavanj. V ta predavanja bodo zajeli tudi razlago o vlogi sindikata, o higieni dela, o ravnanju s stroji in podobno.

Proizvodnja teče kar dobro. Zanimivo je, da je med kolektivom tudi šest četni cigancov.

V metliški občini je sedaj osem sindikalnih podružnic skupno 585 člani. Izven sindikalne organizacije je 210 delavcev in uslužbenec, to je skoraj četrtina vseh zaposlenih. Zlasti so izven sindikalne organizacije vajenci in hišne pomočnice. Tudi s plačevanjem sindikalne članarine so v nekaterih podružnicah težave. Posamezni člani niti ne želijo plačevati, temveč kar pavšalno. To je poročal na občinskem sindikalnem običnem zboru tajnik in hkrati naglasil potrebo, da se včlanijo v sindikat vsi, ki so v delovnem razmerju.

Društvo čaka še težko delo, da bi si postavilo svoj dom. Pri tem mu želimo obilo uspeha ter vsestransko razumevanje in pomoč.

Odraslim bo v februarju nudilo vzgojno predavanje znane slovenskega pedagoga.

Kar 60 odredov tekmuje

TEHNIČNA VZGOJA MLADINE V NOVOMESKEM OKRAJU ZAVZEMA VIDNO MESTO

Kakor je naš list že napisal, se tehnična vzgoja naše mladine in pionirjev v našem okraju vidno razvija in dosegajo celo taka rezultata, da postaja nanjo pozorna tudi ostala Slovenija.

V novomeskem okraju smo namreč v okviru okr. odbora ljudske tehnike ter njene komisije za teh. vzgojo mladine razpisali letos v počastitev 40. obletnice SKOJ in Partije II. okrajno tekmovanje teh. dejavnosti in je OOLT pripravil tudi visoke denarne nagrade. Zvedeli smo tudi, da se do sedaj udeležilo tudi II. republiškega tekmovanja — ki že teče do dneva mladosti — nad 80 pionirskih odredov, kar predstavlja v republiškem merilu največ iz našega okraja. Odnosno v razmerju 1:2 za naš okraj. Vseh ostalih 6 okrajev je dalo skupaj ostalo polovico. Zato je tudi Radió Ljubljana posvetil v pionirskem kotičku nekaj minut tej dejavnosti, ko je v razgovoru dal nekaj podatkov predsednika okr. pionirske komisije pri OZDPM v Novem mestu. Upamo, da bodo naši pionirji — mladi tehniki tudi v tekmovanju tako doma kot v republiki — dali vse od sebe in da bodo tudi med zmagovalci, kot so že sedaj po številu prijavljenih odredov.

Otroška maskarada v Sevnici

21. januarja je imel sejo odbor DPM. Kot vsako leto bodo tudi letos organizirali na pustni terek otroško maskarado. To otroško veselje je prišlo pri nas že v navado in odrasli smo prav tako navdušeni kot otroci. Tudi letos bo šel sprevod na lih maskar skozi trg v dvorano TD Partizana. Tam bodo zadržane, da jim bo preskerbno dobre krofe, Mamicne in malčki gotovo še kaj pripravljajo za ta vesel otroški praznik.

Edenski koledar

Ceritev, 4. februarja — Agata. Petek, 6. februarja — Dora. Sobota, 7. februarja — Ksenija. Nedelja, 8. februarja — Janez. Ponedeljek, 9. februarja — Polona. Torek, 10. februarja — Pust. Sreda, 11. februarja — Zvezdana.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

KINO

ČRNOGLASJE: Od 7. do 8. 2. ameriški barvni film »FRINC STUDENT«. Od 10. do 11. 2. francoski film »SAKRAMENSKA FRKLJA KOSTANJEVICA«. — 8. 2. ameriški film »ZGODBA O GLENNU MILLERJU«. Od 7. do 8. 2. »ENA METLIKA«. 11. 2. »SEMIENJ ŽELJA MOKRONOG«. Od 7. do 8. 2. ameriški film »PRIŠEL JE IZ LARAMIJA«. NOVO MESTO »KRKA«. Od 5. do 6. 2. sovjetski film »DOM, V KATEREM ŽIVIM«. Od 10. do 11. 2. ameriški film »JOKALA BOM JUTRI«. SEMIC: 6. 2. jugoslovanski film »OBKOLJENI«. SEVNICA: Od 7. do 8. 2. francoski film »RDECE IN ČRNO«. TRZINJE: Od 7. do 8. 2. ameriški film »MODRI PAJCOLAN«.

KALIOGLASI

KROJASKI SIVALNI STROJ dobro ohranjen prodam, Anton Povha, Raka 49.

PRODAM OVSENO SLAMO z delteljo in mrvom. Naslov v upravi lista (146-59).

NOV GUMI VOZ NA PERESA 1000 kg, kompleten prvi in zadnji konec z obroči in gumami 16 col, napredja za izredno ceno 89.000 dinarjev: Ivančna gorica 31. Sličina.

PRODAM dobro ohranjeno hrastovo spalnico. Novo mesto, Trdinova 8.

PRODAM VINOGRAD v hrstih, tudi na polovico, dvema kupcema. Dam tudi v obdelavo za polovični pridelek. Krevs, Brunščica.

PRODAM VINOGRAD Z ZIDANICO in stanovanjem ter z vso premično in lepi sončni legi v Srednjem Grčevju pri Trški gori. Angelca Stanič, Rožni vrh 14, pri Trebnjem.

PRODAM kulniško mizo in kredenco v dobrem stanju. Sepetavec, Novo mesto, Kettejev drevored 11.

PRODAM ZEMLJSKE PARCELE ZA GRADNJO v izmeri 2 ha za znesek 390.000 dinarjev. Parcela so v Zelencem pri Dobrušci. Posamezne parcele se lahko kupijo tudi po dogovoru. Polzeved Ivan Šuštar, Maribor, Gregoričeva 7.

DOBRO OHRANJEN KAVC 125x300 cm. prodam. Naslov v upravi lista (146-59).

ISCEM GOSPODINSKO POMOČNICO k družini, dva otroka, urejene razmere, službo lahko nastopi takoj. Pisмено se javiti na naslov Vlada Kobentar, Jesenice, Aljaževa 16.

OBVESTILA

Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Novem mestu organizira večerni gospodinski tečaj za uslužbenice in gospodinjke iz Novega mesta.

Tečaj prične v ponedeljek, 9. februarja 1959 ob 18. uri zvečer in bo trajal na tedno.

Vse one, ki želijo tečaj obiskovati, naj se prijavijo na zavod.

Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Novem mestu organizira večerni gospodinski tečaj za uslužbenice in gospodinjke iz Novega mesta.

Tečaj prične v ponedeljek, 9. februarja 1959 ob 18. uri zvečer in bo trajal na tedno.

Vse one, ki želijo tečaj obiskovati, naj se prijavijo na zavod.

ZAHVALE

ZAHVALA

Nameste venca na grob Rupenove mame iz Mirne peči poklanja Strojno društvo gospodinski učiteljskega okraja Novo mesto, 2.000 dinarjev za šolsko mlačno kuhinjo.

Učiteljske v Novem mestu

Vsem, ki so na kakršenkoli način počastili spomin naše drage LUTIS

se najlepše zahvalujemo. Posebno zahvalo smo dolžni dr. Vodniku za ves trud in poštvenost v času njene bolezni. Hvala g. Svajgerjevi za poslovitne besede, duhovščini za spremnitvo in g. Babnikovi za pomoč in ljubeznivo kolektivno humanitarno in vsem darovalcem cvetja prispetna hvala. Bergmanovi

PREKLETI

PREKLETI

Prekletim vseh neresničnih žiljivke in obklevanih ljudi, ki sem jih kdajkoli izrekli iz usta. Podoborci — posestniku iz Bršlina, in njegovi ženi Jožeti Drenik, ter se jima zahvaljujem, da sta odstopila od kazenskega pregona proti meni. Anzele Franc, upokojenec, Cegelnica, Novo mesto.

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 25. do 31. januarja je bilo rojenih 13 dečkov in 20 deklic.

Poročili so se: Janez Čelič, avtomehanih iz Koroske vasi, in Ana Juršič, hiš kmetka iz Vel. Cerovca, in Marija Medič, delavka iz Dol. Leskova, Stanislav Gorenc, hiš kmetka iz Podgrada, in Ivanka Brudar, hiš kmetka iz Vinje vasi, Janja Kukec, sin posestnika iz Podgrada, in Jožeta Staniša, hiš posestnika iz Konca. Jakob Nosan, delavec, in Frančiška Sašek, hiš kmetka, oba iz Ratača, Ivan Turk, mizar, iz Gotne vasi, in Ana Gregorič, delavka iz Strančič vasi. Ciril Jakše, hiš kmetka, in Ana Bukovec, hiš kmetka iz Gor. Hruševca. Jože Avsec, delavec, in Ana Juršič, kmetovalka, oba iz Dolže. Stanislav Slak, hiš kmetka iz Senturperja, in Jožeta Juršič, kuhinjska pomočnica, iz Mirne. Marko Ivanetič, uslužbenec iz Novega mesta, in Milena Jurčec, strokovna predavateljica iz Smihela. Radovan Petruna, ključavničar, in Ana Tisovec, delavka, oba iz Dol. Straže. Stanislav Pavonin, ključavničar, in Gabrijela Mazovec, trgovska pomočnica, oba iz Novega mesta.

Umrlj so: Anton Sinkovec, vojni invalid iz Vrčice, star 83 let. Alojzija Wobner, kuharica v poklopi iz Novega mesta, star 80 let. Peter Restan, upokojenec iz Novega mesta, star 74 let. Pavel Groznik, os. upokojenec iz Praproč, star 82 let.

GOTNA VAS

Rojen je bil 1 deček.

Pretekli teden so v novomeski bolnišnici rodile: Helena Kovarčič z Vrha — dekle, Martina Košle iz Novega mesta — dekle, Marija Medič iz Sel — dečka, Marica Mravincec iz Perudine — dekle, Jožeta Starič iz Straže — dekle, Breda Petrin iz Hraštrca — dekle, Erna Zagar iz Smarjete de-

PREKLETI

PREKLETI

Prekletim vseh neresničnih žiljivke in obklevanih ljudi, ki sem jih kdajkoli izrekli iz usta. Podoborci — posestniku iz Bršlina, in njegovi ženi Jožeti Drenik, ter se jima zahvaljujem, da sta odstopila od kazenskega pregona proti meni. Anzele Franc, upokojenec, Cegelnica, Novo mesto.

KRONIKA NESREC

KRONIKA NESREC

Pretekli teden so se poškodovali in lažni pomoči v novomeski bolnišnici: Franc Ban, čevljarški pomočnik iz Sela; je padel iz avtomobila in si poškodoval levo nogo. Martina Lapa, osebnega upokojenca iz Bistrice, je opazil po obratu v veli in ga ranil. Jožeta Cerv, žena mlilničarja iz Mirne, je padla in si poškodovala palec na levi roki. Jože Saj, kurjač iz Gorlake vasi, je padel v voza in si poškodoval rebra. Alojz Grubar, delavec iz Senjenteja, je padel in si poškodoval desno koleno.

BREZIŠKA KRONIKA NESREC

Andrej Golc, grobar iz Pišec, je padel na poti in si zlomil levo nogo. Stanko Zgalin, polj. delavec iz Podgorja, si je pri padcu z drevesa zlomil desno nogo.

Lojze Jazbec

Po zavratni in težki bolezni je 29. januarja umrl tovariš LOJZE JAZBEC, načelnik za gospodarstvo in komunalno obč. ljudskega odbora Senovo. Pregledanja smrt plemenitega, komaj št let starega tovarša je globoko odedjela v Sevnici, na Senovem in drugod v Spod. Posavju, kjer so Lojzeta poznali iz vojnih časov in po vojne graditve, saj je bil pokojnik povsod znan kot dosleden bореc za socializem, neutrujdiv delavec na političnem in gospodarskem področju.

Doma je bil iz delavske družine v Sevnici. S skromno podporo občine, predvsem pa z močno voljo in pričnostjo je koseval študij na srednji šoli v Ljubljani, spremljan z greknim kruhom samoopredeljanja. Vojna mu je preprečila nadaljnji študij na visoki

šoli. Zaposlen je bil pri Jugoslanstvu v Sevnici, kasneje je moral s preseljenimi delavci v Nemčijo. Ves ta čas — doma v Sevnici in kasneje v krogu domačin ljudi, ki so morali garati v Nemčiji — je Lojze aktivno delal, dvigal zavesti ljudi in vodil propagando proti faslilstvu. Nemci so ga preganjali in strahovali. Ko se mu je leta 1944 le posrečilo priti domov, je šel takoj v partizane. Z Julija 1944 je postal član okr. odbora OF Planina-Sevnica, v začetku novembra pa je postal član Partije. Odtlej je sodeloval v najrazličnejših akcijah na terenu, hodil v borbenih enotah all kot politični delavec. Bil je sekretar OK KPS Planina-Sevnica, sekretar OK KPS Čelje-okolica in instruktor okrajnega komiteta KPS Čelje. Nekaj časa je bil tudi sekretar OK KPS Krško.

Po vojni je Lojze neutrudno načelval začetno delo v organih ljudske oblasti. Bil je član OLO, nekaj časa podpredsednik OLO Krško in načelnik oddelka za socializem. Bil je tudi vodja najrazličnejših akcij na terenu, hodil v borbenih enotah all kot politični delavec. Bil je sekretar OK KPS Planina-Sevnica, sekretar OK KPS Čelje-okolica in instruktor okrajnega komiteta KPS Čelje. Nekaj časa je bil tudi sekretar OK KPS Krško.

Po vojni je Lojze neutrudno načelval začetno delo v organih ljudske oblasti. Bil je član OLO, nekaj časa podpredsednik OLO Krško in načelnik oddelka za socializem. Bil je tudi vodja najrazličnejših akcij na terenu, hodil v borbenih enotah all kot politični delavec. Bil je sekretar OK KPS Planina-Sevnica, sekretar OK KPS Čelje-okolica in instruktor okrajnega komiteta KPS Čelje. Nekaj časa je bil tudi sekretar OK KPS Krško.

spodarstva, kar je izpričeval s svojim prizadevnim delom na kmetih, predvsem pa z močno voljo in pričnostjo je koseval študij na srednji šoli v Ljubljani, spremljan z greknim kruhom samoopredeljanja. Vojna mu je preprečila nadaljnji študij na visoki

„Prosimo za zaščito 345 mladih življenj“

V politnem poročilu osnovne šole v Mirni peči beremo naslednje vrstice:

»Šolski prostori nikakor več ne ustrezajo predpisom. Če ni upanja za novo šolo, tedaj prosimo za zaščito 345 mladih življenj, ki jim zgrada, ogroža zdravje in varnost in jim s svojo neurejenostjo in vsem ostalim ni to, kar bi jim morala biti. Popravimo vsaj to, kar se še popravi da! Predpogoj bi moralj na novo inventarizirati in preplekati učilnice, generalno popraviti stranišče, stopnišče in streho, namestiti nove table, doseđanje so majhne in čas jih je že razjedal. Šolski odbor je o poročilu zavedi že mnogo razpravljalo, bilo pa je doslej vse brez uspeha...»

Kaj bi neki ukrenila sanitarna inšpekcija, če bi si ogledala te šolske prostore?

345 mladih življenj vsak dan prihaja v mirnopoško šolo, ki jim res ni drugi prijetni dom. Se iz predvojnih let služijo prostori za šolo, stara stavba je bila za pouk nekoč že za silo preurejena.

Staromodno in majavno pohišstvo kriči učencem hrbeniče. Otroci se pririvajo v pre-

majnih učilnicah mimo zidov, si mažejo obleko z beležem, da so stene že vse oguljene in kriče po novem plekšanju. Preperela tla so temna in umazana, ker ni primeren prostorov za čevlje, da bi mladina med poukom lahko imela copate! V premajhnih učilnicah vdihavajo nezdrav zrak otroci in učiteljstvo. Neprijetni hodniki in ozko stopnišče ne morejo privzgojiti kulturnih navad, prav tako ne slabo urejene sanitarije, ki razširjajo nezdav in neprijeten duh po vsem poslopiju. Misel na požar postavlja vprašanje, kako bi se rešili učenci iz skrajno zastarele učilnice na podstrešju! Bi se preinirali ob takim primeru skozi ozka grla stopnišč? Ali ne bi drug drugega poohodili?

Šolska reforma predvideva mnoge prostovoljne dejavnosti učencev. Kje naj se sestajajo člani risarskih, tehničnih, dramskih, pevskih, šahovskih, filatelističnih in ostalih krožkov, ker so učilnice ves dan zasedene in ima šola le majhno zbornico, v kateri se komaj giblje nekaj učilni moči? Tudi telovadnice nimajo, prav tako ne primerne igrače in dvorišča v bližini šole.

Mirna peč mora dobiti v najkrajšem času novo poslopje, saj ima na območju doseđanje občine Novo mesto najslabše in pomanjkljivo urejene šolske prostore, če ne upoštevamo šole na Grčevju in Trški gori, ki imata neprijetno manjše število šolobveznih otrok. Zgrajba je v takem stanju, da je škoda za urebita popravila, zato smo za te otroke dolžni storiti vse, da dobe novo šolo, ki jim bo mogla nuditi primerno izobrazbo in vzgojo brez stalnih zdravstvenih ogrožanj, saj so tudi oni rod, ki mu bomo izročili v upravljanje naše gospodarstvo in kulturo ter mu pustili tudi našo skrb za mladost človeka.

Nada Gostič

LJUDSKA TEHNIKA V ŽUŽEMBERKU

V nedeljo, 23. januarja, je bila v Žužemberku občinska konferenca ljudske tehnike. Kot gostje so se udeležili Branko Pečan, sekretar Republiške elektro-strojne komisije, Jože Meniger, sekretar okrajnega odbora ljudske tehnike in Ljubljani, Maks Sorn, sekretar okrajnega odbora ljudske tehnike iz Novega mesta, in Janez Šolmajer, predsednik komisije za tehnično vzgojo mladine.

Žužemberška ljudska tehnika je med najboljimi v našem okraju. Pred kratkim so imeli zaključek

OBVESTILA

Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Novem mestu organizira večerni gospodinski tečaj za uslužbenice in gospodinjke iz Novega mesta.

Tečaj prične v ponedeljek, 9. februarja 1959 ob 18. uri zvečer in bo trajal na tedno.

Vse one, ki želijo tečaj obiskovati, naj se prijavijo na zavod.

OBVESTILA

Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Novem mestu organizira večerni gospodinski tečaj za uslužbenice in gospodinjke iz Novega mesta.

Tečaj prične v ponedeljek, 9. februarja 1959 ob 18. uri zvečer in bo trajal na tedno.

Vse one, ki želijo tečaj obiskovati, naj se prijavijo na zavod.

Otroški vrtec v Črnomlju

Društvo prijateljev mladine v Črnomlju skrbi tudi za nadmlažje, saj so posvetili vso pozornost ustanovitvi otroškega vrtca. Uspeh je tu. Lansko leto je bila na Griču še neurejena stavba, zdaj pa je to že lep otroški vrtec. Zaposlenim mladicam so se letos želje izpolnile. Ze v prvi polovici januarja je začel otroški vrtec delati.

Zdaj je vpisanih 25 otrok, ki so pod strokovnim in vestnim varstvom v času, ko so njihovi starši, v službi. To je prizadevnost društva prijateljev mladine.

J. S.

Brežiška kavarne odgovarja

Na škanec MILENA RESTA-VRČARICA zadnja revizija našega lista smo dobili pred nevelj pismo Mestne kavarne Brežice, v katerem navaja predsednik delavskega sveta tov. Kodrič, da je kolektiv te kavarne prizadet z izjavo v članku, kjer stoji: »Razen tega šiloma iz je kavarne v izenanih težavah, kar pa ne odgovarja resnici. Dopiš trdi, da je kavarne finančno na trdnih nogah vsa leta. Za letošnje leto je plačala družbeni pavilj v znesku 3 milijona din, razen tega pa ima še pol milijona šiloma dobika, v katerim podjetje razpolaga.

Na željo kolektiva Mestne kavarne Brežice objavljamo gor. podatke. Uredništvo

MED LJUDMI V KOPRIVNICI...

ZVITE LISICE

V koprivniški pošti sem dobil Martina Gmajnerja, starega 76 let, vendar še zelo živahnega. Ker je imel na glavi lovski klubok, sem ga pobaral: — Katero divjačino najraje lovit? — Zdaj nobene več, ker ne vidim dobro. — Pa prej? — Lisice! — Zakaž? — Zako, ker so zvite, pa se pustijo vseeno ujeti. — 35 let sem lovil pri raznih loveških družinah. Bil pa je tudi v Gorici. Trstu in Brdih, kjer je služil pri nekem grofu. Zdalj samotari doma, ker so šli njegovi sinovi po svetu. Ko sva se poslovila, mi je zaželel: »Dober pogled!«

VEC DENARJA ... IN BRESTANICI

Franc Kržišnik, poslovodja trgovine je brez pomisljanja dejal: — Zelja nas vseh je. da bi bila cesta skozi Brestanico čimprej asfaltirana. Poletji moramo stalno požirati prah. Pa tako velik promet je! Zadržal je nekdo štel: 82 avtomobilov je šlo tisti dan po cesti. Vem, da bi šli ljudje radi tudi prostovoljno delati, samo da ne bi požirali prahu. Tole s cesto se že precej časa vleče. Ker verjamemo, da so Brestančani prahu že stili, sarep upamo, da bo njihova želja letos uslišana.

VEC DENARJA

— Več denarja bi rad, je dejal delavec, ki je z ženo v trgovini našu-

SLADKOR, OLJE, SOL IN PETROLEJ

— Kje boste praznovali občinski praznik? — Verjetno v Senovem. — Zazelje sem ji dobro zabavo in se poslovlil od nje in njenega mlajšega brata Blaža.

SLADKOR, OLJE, SOL IN PETROLEJ

Jože Žičkar, poslovodja trgovine: — Prodaj največ sladkornja, olja, solj in petroleja. — In najmanj? — Masti, ker koljejo doma. In zganja, ker ga tudi kuhajo doma. — Vasja želja? — Vsak dan se vozim sem s kolesom iz Senovega, zato bi rad, da bi mi kupili avto... — Zgodi naj se, če ...

VELIKO SUHO SOBO

— Rada bi vsaj eno veliko suho sobo je dejala gospodinja Biserka Budna. Z možem, otrokom in bolno materjo se stiskajo v vlažni sobi. Kuhinjo imajo v eni hiši, spalnico pa v drugi. — Mama je bolna, je nadaljevala. In zdravnik pravi, da se v vlažnem stanovanju ne more pozdraviti. — Nov dokaz, da sta dve tretjini za dvig standarda povsod selo potrebni.

ZA VINICO IN ADLESICE: »NI PROSTORA!«

Elektro-strojna komisija pri ljudski tehniki je imela več sestankov in predavanj, ki so imela namen, da čimprej elektrificirajo vasi, ki še nimajo elektrike. V vseh, kjer je že imajo, so predvajali razne filme o elektriki in njeni uporabi. Bodoča naloga komisije pa bo seznanjati gospodinjstva s tehniko, se pravi, z osnovnimi pojmi o električnih aparatih, ki jih uporabljamo v gospodinjstvu.

Davki v kmetijstvu ne bodo manjši, zato je treba dobiti in zemlje čimprej. Kmetijske zadruge v Žužemberku občini so all bodo kmalu dobile traktorje Ferguson. Za njihovo pravilno uporabo in čuvanje je treba vzgojiti potrebne kadre, za kar bo skrbela kmetijsko-tehnična komisija.

Komisija za tehnično vzgojo mladine skrbi za vzgojo mlajših mladost, predvsem šolske in predšolske mladine. Učenci žužemberške šole so dobili lanč II. nagrado za tehnično dejavnost pri tekmovanju mladih tehnikov. Skrbela bo tudi za organiziranje šolskih zadrug.

Približno polovico vasi v občini je neelektrificiranih. Tu mora ljudska tehnika še veliko storiti, predvsem organizirati, da bo elektrifikacija vsaj hitro in poceni opravljena.

Klubi mladih tehnikov naj bi ne bili vezani samo na učenje v šoli, ampak naj bi v njih predavali tudi izvenšolski predavatelji. Ljudska tehnika ni samo motor, avto in traktor. Mladine je treba tudi na drugih področjih tehnično navčno vzgajati, da si bo sposobna kmalu služiti kruha.

V načrtu imajo, da bodo v kratkem organizirali še en soferski tečaj za mladino do 25 leta starosti, saj imajo za tečaj še sedaj prijavljenih 25 kandidatov. Soferji, ki so opravili izpit, pa nimajo svojih vozil, bodo lahke za obnovo soferskega znanja dobili vseh na razpolago vozila društva.

V Žužemberku bo začel predvidevati maja ali junija delati obrat Telekomunikacij. Prvi delavci so dobili lanč II. nagrado za tehnično dejavnost pri tekmovanju, ki ga zdaj pripravljajo.

ZDAJ ODLOČAJO

Kmetijske zadruge pripravljajo gospodarske načrte za letošnje leto. Z njimi bodo prvič dobile vpogled v proizvodne zmogljivosti posamezne zadrug. Zadrug se prav zdaj razgovarjajo s člani-proizvajalci o kooperaciji (pogodbenem sodelovanju) na traviščih in v pridelovanju hibridne kornuze. Zadržne zasedanje zadržnega sveta KZ Žužemberk je bilo sicer uspešno, pokazalo je pa, da so člani sveta le mimobezno seznanjeni s pomenom in vlogo pogodbenega sodelovanja v kmetijskem zadržništvu. Upajamo, da se bodo s tem temeljiteje seznanili na seminarju, ki ga zdaj pripravljajo.

OBVESTILA

Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Novem mestu organizira večerni gospodinski tečaj za uslužbenice in gospodinjke iz Novega mesta.

Tečaj prične v ponedeljek, 9. februarja 1959 ob 18. uri zvečer in bo trajal na tedno.

Vse one, ki želijo tečaj obiskovati, naj se prijavijo na zavod.

OBVESTILA

Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Novem mestu organizira večerni gospodinski tečaj za uslužbenice in gospodinjke iz Novega mesta.

Tečaj prične v ponedeljek, 9. februarja 1959 ob 18. uri zvečer in bo trajal na tedno.

Vse one, ki želijo tečaj obiskovati, naj se prijavijo na zavod.

IVO PIRKOVIC:

TISOČLETJA V ZRCALU KRKE

5

Od bajke do zgodovine

Kronist Bauzer pripoveduje, da so tokrat napadli mnogo kranjskih gradov, taborili pa v gradu Klevevzu pri Smarjeti. Ropali so celo do vrat Ljubljane in Trsta, kamor je tisoč njihovih konjenikov izvalil Erazem — gospodar Predjamskega gradu pri Postojni.

Okoli leta 1000, ko so ljudje v strahu pričakovali konec sveta, in pozneje je bila Krka meja med Hrvaško in Kranjsko vse od svojega izliva v Savo pri Catežu pa nekako do Kronovega. Od tod se je obrnila čez Gorjanec. Sentjerne je bil hrvaška vas. Od takrat so do danes ostala imena Hrvaški brod na Krki in Hrvaška gora v Gorjanjih, nekatera, kot Hrvaška Brezovica in Hrvaška Stara vas (danes Dolenja Brezovica in Dolenja Stara vas), pa so danes pozabljena. Ko pa so kmalu nato zasedli Kostonjevo koroški vojvodi Španhajmi, so potisnili hrvaško mejo čez Gorjanec in osvojili tudi hrvaški Zumberk, kamor je začela širiti svojo oblast gosposčina kostonjevskega in pozneje tudi pleterškega samostana.

Ze pred tem so si našo zemljo začeli deliti nemški tučci. Ob Savi so prodirali salzburški škofje; Vinji vrh, škočjanske kraje in gorjanske Podgorje so dobili brižinski škofje, zemljo mehovske gosposčine pri Novem mestu in prežeške pod Gorjanci pa nekdo mogočni višnjegorski gospodi iz rodu koroške sv. Heme, ki so jih pozneje izpodrinili Španhajmi.

Začelo se je fevdalno tlačanstvo našega naroda tuji gospodi. Na Otoku ob Krki je na rimskih in morda še starejših temeljih zrastel babenberški trg Gutenwerd (Dobra), ki je z lastno kovnico denarja in sodiščem tekmoval s španhajmsko Kostonjevo in konec srednjega veka podlegel Turkom. Za samotno cerkvice sv. Miklavža, ki je edina ostala od nekdanjega pomembnega srednjeveškega trga, se še vidi ob suhi obrisi starih ulic, v zemlji pa so še ostanki temeljev trških hiš.

TLAČANSKI ČASI

V gospodarsko razkosanem fevdalnem srednjem veku se je stara rimska imperialna cesta zadušila v trnju in šavju. V Krakovem so jo

premalsti mogočni hrastovi gozdovi. Miljnik je pokril mah, sonce in zima sta gladala njihove neumljive napise.

Z gramozom umrle rimske ceste si je tlačan nadelaval svoje bedne kolozeve, po katerih je nosil in vozil graščaku deseti in pasji snop, gorščino od vinskega pridelka, pašnino za pravico na gmajni in žirmino, da je smel spuščati svinje v gozdove, predvno kopune za gozdno suhljad, jajca in pogačo, ki je bila zapisana v urbarjih za velike praznike; v denarju je nosil na grad še štibro, mesni krajar, tovarmino, mrtvaščino in lavdemije, ko je prevzemal po očetu zemljo, ter hodil sam in z živino na tlako, dostikrat po šest dni v tednu od vida do vida. Zito, vino in sir je odrađoval še v farovž župniku, o sv. Jurju jagnje, kaplanom in mežnarju posebej žitno in vinski biro, pa še za božič hlebe kruha in klouase brodnikom na Krki, da se je lahko vozil čez reko v vinograd na Vinjem vrhu.

Gospodarstvo sveta se je od starega veka čisto spremenilo. Denar je bil redek; beseda »plačati« je pomenila še dati kos »plata«, kakor je pri Rimljanih nastala beseda denar (pecunia) iz besede ovca (pecus). Ljudje so si menjavali svoje izdelke in pridelke, eden je dal ubuvalo, drug mu je izdelal oblačilo, samo graščak, ki si je največ jemal, ni dajal nikomur ničesar. Temu pravimo naravno gospodarstvo fevdalne dobe.

Glavne poti so držale od gradu do gradu. Vanje je sililo z obeh strani gmovje. Leta 1559 so sicer ukazali iztrebiti zarastle ceste 12 laktov na vsako stran, toda soselce, mimo katerih so ceste vodile, so se branile dela in izdatkov, zakupniki cestnih mitnic, ki so povsod prežale na tovarnike in zavirale trgovino, so na Dolenjskem spravljali svoje dohodke seveda rajši v svoje globoke bisage. Na pozabljeni Dolenjsko pa itak nikoli ni zašel cesar, da bi pred njim s sekirami in vejniki utirali in popravljali pota, kakor je bilo takrat v navadi.

NOVI VEK SE JE ZAKASIL

Konec srednjega veka (l. 1492) je znameniti pomorščak Krištof Kolumb iz Genove odkril Ameriko, ko je iskal novo pot v Indijo. Misijonarji so v novem svetu na gmadah uničevali visoko indijansko kulturo in jo tako temeljito »obglavili«, da ne znamo starih indijanskih napisov niti brati. Pustolovski španski konkvistadorji, osvajačci, pa so pohlepno ropali bajne zlate zaklade nesrečnih Inkov in Aztekov in bogatili z njimi svojega kralja in domovino.

Ko so rdečkokože uničili in njihove zadnje ostanke pahnili v kulturni mrak in telesno bedo, se je ropanje Amerike spreverilo v novo svetovno trgovino. Evropa se je začela rediti na kolonialnem suženjstvu.

Kupčijska pota so se odpirala po svetovnih morjih. Habsburški vladarji so se požurili čez strmi Ljubelj v Trst, kjer so zgradili veliko trgovsko luko. Po suhem so nastajale tako imenovane »komercialne« ali »trgovske ceste«. Toda pozabljena Dolenjska je dobila svoje šele sredi 18. stoletja. Na Dolenjskem srečujemo prej samo tovarnike, kakor jih je risal še Valvasor. Kramarja Candis in Pamfile grške krvi, ki sta prišla v Novo mesto iz Trsta, sta svojo morskou sol, slanine, polenovke, lojave sveče, sladkor in druge kolonialne začimbe v prvi polovici 17. stoletja zavarila od farovža, od gradu do gradu še samo na konjskem hrbtu. Gosposčina ljubljanskega stolnega kapitlja v Sentjerneju prodala leta 1804 od 243 veder vina, ki ga zbere od gorščine, desetine in iz lastnih vinogradov, kar 141 veder karavanam žejnih tovarnikov skozi vas. Cestne mitnice pobirajo danes od tovorov, to je od teže, ki jo zmere konj na svojem hrbtu.

Kaj so tovarniki takrat prenašali, izvemo iz kostonjevskega urbarja iz leta 1588, ki ga hrani v novemem prepisu brežiški muzej. Mitnici na Loki pred Kostonjevo in ona v Orehoviču pod Gracarjevim turnom

imata na seznamu: olje, prekajeno meso, sir, mast, loj, česen, slanike, fige, mandlje, poper, pomaranče, žito, malvazijo, rensko in pivapsko vino, vosek, smodnik, klobuke, sukno, loden, navadno in boljše platno, lesene skledе, krožnike, golide, žlice, žebelje, laško steklenino, pasove, železo, baker, svinec in cin.

Rensko vino, beneško steklo, slaniki in poper seveda ni bilo za tlačana, ki uživa le kašo, žgance, kislo repo in zelje, bob in čičerko (fižola, krompirja in koruze še ne vžnja). Za funt popra bi moral delati 50 dni, za slanika plačati eno svojo dmnino treh krajcarjev.

Tovarniku, ki se je poskušil izmuzniti mitnici po stranski poti, so vzeli, če so ga zasačili, vso robo, njega samega pa kaznovali z globo in vrgli v temno in vlažno grajsko vozo.

KROKARJI POSEDAJO PO VEŠALIH

Naj povem, da takrat še ni bilo sedanje ceste iz Novoga mesta na Kostonjevo, ampak je šla, bolj kolovozu podobna, na Brusnice, Suhadol, čez Tolsti vrh, mimo kostonjevske mitnice v Orehoviču in Prevol na Sentjernejo ter po »stari poti« čez polje na Kostonjevo. Na grčku v Prevolah in na višini pred Kostonjevo so se popotnikom v svarilo gugala na vešalih trupla tatov in razbojnikov tudi po mesec dni, da so jim krokarji ključali drobovje. Ljudje še danes neradi hodijo ponoči mimo Prevol in govore, da strašijo obešenici; nihče pa več ne ve, da je bilo tam poleg tudi pleterško sodišče, ki je imelo »jus gladii«, pravico meča. Sodiščnik je dobival za svoje plačilo stojnino od zeganj pri nekaterih podružnicah, poseben letni davek tkalcev in mlinarjev in jezike vse zaklane goveje živine na tleh pleterške gosposčine.

Potovanje je v tistih časih poznalo na Dolenjskem samo dva načina: peš ali na konju. Bilo je nevarno, naporno in drago. Gospod, plemič, vitez, je jездil na konju, strežaj tekel peš ob njegovi strani. Ljubljanski stolni dekan je leta 1585 s spremstvom jездil v Sentjernejo, pregledat gospodarstvo tamkajšnje gosposčine.

NEKAJ OKROGLIH

PONOVOLETNA

»Ali si ti v kakem lokalu pričakal Novo leto?«
»Naa.«
»No, potem mi pa lahko sodiš jurja.«

NERODEN ZAGOVOR

»Tožnik izjavlja, da vam je posodil posodo za mleko, vi ste mu jo pa razbili. Sedaj bo ste morali povrniti škodo.«
»Tožnik laže,« se upre tože-

nec. »Prvič: posode za mleko mi sploh ni posodil, drugič: posoda je bila že razbita, ko mi jo je dal, in tretjič: jaz sem vrnil posodo celo.«

ZLOBEN ODGOVOR

»Starši mi nikoli niso dajali alkohola, kajti alkohol človeka pobeđa.«
»Pametni starši; grdo pa je od drugih ljudi, da so ga vam dajali!«

ZLOBA MED PRIJATELJICAMI

»Pomisli, draga moja, pred tremi tedni me je bil Peter prošil za roko, pa sem mu dala kočarico. In od takrat pije noč in dan...«
»Neverjetno! Kaj tako dolgo proslavlja ta srečni dogodek?«

ZOBJE IN BOMBE

Med vojno ponoči je začel sovražnik bombardirati mesto. Mož plane iz postelje, zbudi ženo in pravi: »Teciva v klet!«
»Počaka,« odgovori žena, »da vzamem umetne zobe...«
»Hudiča kaj boš z zobmi, saj ne padajo sendviči, ampak bombe!«

Obveščamo srečnega lastnika srečke številka 1307, da je danes zadnji rok za dvig stotimilijonske premije...

X. novomeška MDB — delovilače v Srbiji od 1. septembra do 31. oktobra.

Vsaka brigada bo imela 120 brigadirjev.

Kako je letos z delovnimi pogoji?

Lanske izkušnje so bile zelo dragocene. Letos je bilo za priprave več časa in vrsta našelij že čaka na prve brigadirje. Ne bo jih treba šele graditi. Brigadirji bodo delali po 6 ur na dan, v prostem času pa bodo na raznih tečajih kot mladi šoferji, radiotehnik, fotografi, gospodinjice itd. Seveda bo kot lani tudi letos dovolj časa za športno izživljanje.

Imate v štabu kakšne posebne želje?

Želimo le to, da bi se mladina našega okraja res polnoštevilno udeležila letošnje akcije in tako prispevala svoj delež k nadaljevanju gradnje ceste bratstva in enotnosti naših narodov. Ne pozabimo tudi na uspehe naših brigad v lanskij akciji! Tudi naše brigade so se vrnille z dela kot udarne brigade, ena celo šestkrat udarna. S prav takim delovnim poletom naj bi se mladina letos lotila nalog v organiziranju brigad in v urednjevanju nalog na avto cesti v bratski Srbiji in Makedoniji!

S. D.

VI. novomeška MDB - 1. marca!

Mladina novomeškega okraja na letošnji zvezni akciji v Srbiji in Makedoniji

Kratek razgovor z Ladom Kotnikom, komandantom okrajnega štaba mladinskih delovnih brigad, nam je pred dnevi pokazal vse načrte, ki jih že uresničjuje te dni okrajni komite LMS Novo mesto za letošnjo zvezno delovno akcijo.

Kakšnega pomena so delovne akcije? smo hoteli začetni pogovor, ki pa je stekel brez uradnega uvoda.

O važnosti in vrednosti mladinskih delovnih akcij res ni treba razpravljati. Delovne akcije vzgajajo mladega človeka in ga navajajo h kolektivnemu življenju. Veliko pomenijo tudi zato, ker mladina in mladinke izobražujejo v političnem in tehničnem pogledu. Spominimo se samo lanske velike akcije, ko smo dobili lepo število novih amaterjev-šoferjev, traktoristov, fotografov itd. Vrsta tečajev je zelo koristila mladim ljudem, ko so se vrnili v podjetja, na vas ali v žoto. Kar pa je najvažnejše in morda tudi najlepše: mladina se spoznava, izmenjuje delovne izkuš-

nje in krepi bratstvo in prijateljstvo.

Kako je z okrajnim štabom in z občinskimi štabi za letošnjo MDB?

Ze delajo! Vsi se zavedamo, da je rok prav kratak in bo treba kar pohitati, da nas ne bo konec februarja čas lovli. Občinski komiteji LMS že vedo, koliko mladih ljudi iz vsake občine naj bi šlo na akcijo. O tem so obveščeni tudi občinski komiteji Zveze komunistov, da bodo mladini pomagali pri tem važnem delu.

Kako rešujete kadrovske vprašanje?

Letos je CK LMS organiziral dva seminarja za vodstva brigad za kmečkodelavske in srednješolske brigade, enega pa še bo. Na teh tečajih je bilo 14 mladincev iz našega okraja, ki bodo sestavljali organizacijsko jedro brigad. Letos imamo torej kar lepo število izurjenih kadrov, kar se bo precej poznalo pri organizaciji dela.

Se je morda kaj spremenilo glede prijavljanja v brigade?

Novo je to, da ne bo smel na avto cesto nihče, ki ne bo pred tem temeljito zdravniško preiskani in cepljen proti tifusu in tetanusu! S tem bomo že vnaprej poskrbeli za kar najmanjšo mero obolevj v brigadah. Sicer pa bo zborna mesto ostalo Novo mesto; od tu bodo krenile na pot vse naše letošnje brigade.

In koliko jih bo letos iz našega okraja?

Na avto cesto bomo dali letos pet brigad: tri kmečkodelavske in 2 srednješolski. Računamo, da bo šlo na gradbišča približno 600 mladincev in mladink. Največ bo med njimi kmečke mladine.

Povej nam še kaj o odhodu brigad, kar bo naše mlade bralce najbolj zanimalo!

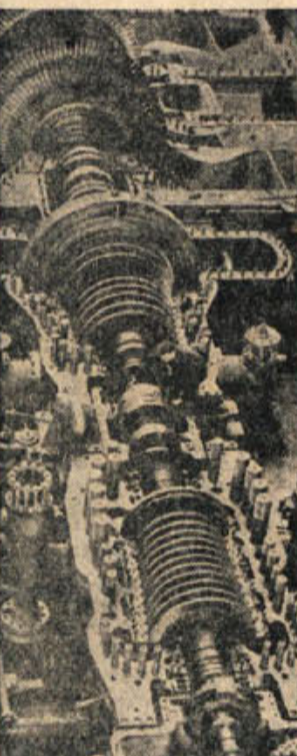
Štiri naše brigade bodo delale v Srbiji, ena pa v Makedoniji. Razpored je takle:

VI. novomeška MDB »Katje Rupena« — delovilače v Srbiji, čas dela od 1. marca do 30. aprila 1959;

VII. novomeška MDB — delovilače v Makedoniji od 1. maja do 30. junija;

VIII. novomeška MDB — delovilače v Srbiji od 20. junija do 25. julija (srednješolska brigada);

IX. novomeška MDB — delovilače v Srbiji od 25. julija do 31. avgusta (srednješolska brigada), in

V leningrajski tovarni parnih turbin so zgradili velikanski stroj: 200.000 kW parno turbino za kalorično elektrocentrale. Turbina dela pod visokim pritiskom para (170 atmosfer). Pri proizvodnji električne energije dosega ta turbina izredno visok prihranek goriva — v enem letu približno 80.000 ton premoga

Ivan Tavcar OTOK in STRUGA

Naš vitez Trd se je razsrdil, da so jo morali prekopati in zagrebati v drugi kot, ker to bi bilo vendar strašno, če bi v sosesvici tako čistega pokolenja spala večna spanje ženska, ki je bila samo kmetica! Ta eksperimental je bil torej tudi prišel ter postavil svoj šator na Otoku. Nosil je vedno rokavice in malo je govoril. S seboj pa je vitez Trd privlekel dolgočasnega svojega sina Rudolfa. Ta sin je bil v mali uradni službi a upal je pri starem svojem imenu na lepo kariero. Z mrtvaškobledim svojim obrazom, kateremu je čepel v sredi mogočen, zakravljen nos, in s pustimi lasmi, ki si jih je okrog mogočnih ušes česal v dolga dva repa, je bil mladi ta človek, običen v moderno obleko, tipus prave dolgočasnosti. Ako si ga pogledal, se ti je zdel kakor živo pokopališče, ki se je leno vlačilo okrog.

razgnal vse, tako da se ga od tedaj ni lotil nihče več.

Končno moram še povedati, da je bil tu še baron Julij Bontoux, največji lenuh stoletja. Tudi ta je bil nekaj v sorodu z grajsko gospodo. V svoji mladosti se je bil priženil v bogato aristokratsko hišo ter nekrasni ženi prodal lepo svoje telo. Živel je potem ob denarju svoje žene, dokler ga niso z mesečno plačo odpravili. Potlej je živel pozijmi v mestu, poletni pa pohajkoval pri prijateljih okrog. In če mu je ravno denar pošel, se je pripil pri ponudi do svoje žene ter ji s prilozovanjem izvalil, kolikor je hotel. S polnim žepom pa je takoj zopet odhiral ter prijateljem pripovedoval, kako da je njegova »stara« srdito nespametna.

To je bila družba, katera je tedaj hrumela po Otoku. Moralna njena notranja vrednost ni bila bogsigavdele kako velika. A živel so v radosti, jahali, vozarili se, veslali s čolni po reki, ribarili s trnikom ali pa zahajali s psi na lov.

Grof Egon je dobil od domače grofinje milostljivi ukaz, naj napravi vsak dan program. Postal je nekakov dvorni maršal in napejal je dan za dnem vso svojo fantazijo, da bi izteknil kaj novega. Ponoči so na vodi zažigali bengalični ogenj, izpuščali rakete, podnavi streljali v tarčo in počenjali bogve kaj še vse.

Prve dni septembra je napovedal grof Egon velikanski lov na planinah in rebrih,

razprostirajočih se nad Otokom. Na vse jutro so se zbrali hlapi na dvorišču ter krotili cele čete psov, lajajočih in po divjačini hrepenčih. Vse je bilo krasno urejeno. Ženstvo je sedlo na vozove, v katere so bili vpreženi prozaični voli, da bi vlekli gospodo navzgor po slabih hrbovskih kolovozih. Med smehom in radostnim gorenjem so odrinili v goro. Ko pa so prišli v grič, je ponehal govorica, ker ženstvo se je kmalu utrudilo od počasne vožnje in vednega suvanja tja in sem.

Dospevi do zbrališč, se je razkropila vsa družba po prostorih. Potem pa so se razpustili psi in pričelo se je tisto divje lajanje in razgrajanje v gori, ki je na vse jutro budilo nedolžno žival k smrtonosnemu pogonu.

Kontesa Serafina je dobila svoje mesto pod malo pogorsko senožetjo na razpotju, od koder se je videlo v dol ravnino na Strugo in zapuščen njen vrt. Nekaj časa je poslušala, kako so psi gonili. Potem pa se je lotil dolgčas. Graciozno svojo puško je naslonila ob drevo, sama pa sedla na mah ter se veselila jutranjega zdravega zraka. Sesevala si je cigareto ter počasi vlekla dim iz nje. Njena mlada glavica pa se je pri tem zamislila in pred duh ji je stopila podoba barona iz Struge. Lucija je trdila, da je čeden človek, ali ona tega ni pripoznala. Da ni čeden človek, to je kontesa Serafina vedela gotovo. Ali bil je tudi sirov, umazan in v vedenju prav kakor kmet in še hujši!

Tedaj je prišel po poti grof Egon. Orožje je bil vrgel čez ramo in počasi je korakal proti dekletu.

»Ničesar ne bo! Vse se je obrnilo na drugo stran! Ti prokleti psi!«

In jezno je vrgel puško v travo, sam pa sedel na zemljo v dekletovemu oblizu.

»Tam sem slonel ter zrl v jasno jutro. Pa se me je polotil dolgčas, in sem si dejal: »Poglej, kaj počinja sestrična Serafina!«

Legel je z glavo v rosno travo, in ko je deklet dejalo, da bi mu utegnilo škoditi, je odgovoril ležno: »Vojaku taka stvar ne škoduje! Ali oprost, da se ne vedem kakor v salonu. Tako ležati in gledati v modro nebo, se mi zdi poetično. Tu poetičnost je moja nesreča ter me dela slabega vojaka. Ali kadar zrem v modro nebo, sem srečen. Kvoje bi zrl v najčistejšo žensko oko. In tvoje oko, Serafina, je tudi takšno modro nebo, da bi človek vedno hotel zreti vanj!«

Te besede je govoril mehko, kipeče, ali vendar niso napravile zaželenega vjaska.

»Egon,« je odgovorila kontesa ostro, »lepo te prosim, nikar mi ne izpridi lepega jutra! Te tvoje podobe in fraze poznam že vse! Modro oko, modro nebo! Potem prestopiš k jutrnji zarji in k rdečim mojim licem, ali pa k zlatim solčnim žarkom in bleščočim mojim pogledom! Moj Bog, dragi mi bratranec, ali še nisi opazil, da me s takimi besedami dolgočasiš!«

»Serafina!« je vzkljnil ter se vzdignil iz trave. »In ti mi ne veruješ, da mi prihaja vse to iz srca?«

»Iz srca!« In smejala se je. »Iz srca! Egon, ne postani mi melanholičen! Ali dozdeva se mi, da si danes pripravljen za naskok! Bolje bo, če napraviva midva jasnost med seboj! Po naključju sem dobila v roke pismo grofinje, tvoje matere, ter iz njega ugenila skrivne namere, katere kujelja tvoja in moja mama. Te namere se tičejo mene in tebe, Egon! In ne motim se, ako tvoj prihod na Otok devljem v zvezo z onim pismom. No, pa vedita ti in tvoja gospa mama, da je škoda časa in da ne bom nikdar hotela postati to, kar je tvoj prihod tu sem nameraval. To sem ti povedala, da

se ne boš več trudil, in da mi ne boš več kليل mirnih trenotkov z nepotrebnou svojo poezijo!«

Planil je kvišku.

»Serafina! Ti me ne boš nikdar ljubila?« — »Nikdar!«

»No, to bomo videli! Vse ob svojem času! Zenske ste mehke stvari in čez noč se izpremeni veste in v vaših srcih. Črni oblaki sovražva izginejo in postje solnce ljubeznii! No, bomo videli!«

Dejal je čez prsi roke in ji zrl v obraz. Ali kontesa ni povesila oči pred njegovim pogledom.

»Sedaj poslušaj, Egon, kaj ti bom še povedala! V tem trenotku se vedeš ko bi bil bogsigavdele kak tiran, pred katerim se uklanjajo vse ženske. Prej je bilo tvoje govorjenje — fraza, a sedaj je tvoje vedenje, fraza. Moj Bog, grof Egon, ali še toliko ne veste o sebi, da pri vseh svojih pretepih in dvojbah imate prav nikake energije!«

Kri mu je zakipela v glavo.

»Nikake energije! Serafina! To je ostru beseda! Tvoje srce torej hrepeni po energiji; in ti si morda še tako dete, da se ti vsako noč sanja, da si kraljčina v pravilici in da te vsako noč prihaja reševat energičen knez iz oblasti kakega hudobnega čarovnika! Uboga kraljčina!«

Takoj so se mu pomirili valovi jeze in dejal je z mirnim glasom: »No, pa da boš videla, sestrična Serafina, da imam tudi nekoliko energije, ti povem mirno, priljudno, ponižno in nekoliko trenotkov prej, kot se stvar izvra, da bom takoj sedaj poljubil tisto jutrnjo zarjo na tvojem licu, ali če hočeš še bolj poetično podobo, da bom poljubil tisto pomladansko cvetje, katero se je razvelo na tvojem obrazku!«